

**UCHWAŁA NR LVI/418/2018
RADY MIEJSKIEJ W HRUBIESZOWIE**

z dnia 13 lipca 2018 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2018-2020

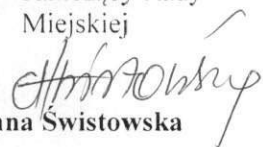
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity w Dz. U. z 2018r. poz. 994 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018r. poz. 998 z późn. zm.)

§ 1. Przyjąć Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2018-2020 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Hrubieszowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej


Anna Świstowska

Załącznik do uchwały Nr

Rady Miejskiej w Hrubieszowie

z dnia 2018 r.

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE MIEJSKIEJ HRUBIESZÓW
NA LATA 2018-2020**



Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Dane statystyczne i metryczki.....	6
A. Dane Ośrodka Pomocy Społecznej i Urzędu Miasta	8
B. Statystyki Policji	14
3. Diagnoza aktualnej sytuacji.....	18
A. Diagnoza dorosłych.....	19
B. Dzieci i młodzież.....	33
C. Podsumowanie i wnioski.....	42
4. Kierunki i cele programu	44
A. Zasady działania Programu	44
B. Beneficjenci.....	45
C. Cel główny.....	45
D. Cele strategiczne, adresaci, cele operacyjne, działania, realizatorzy, wskaźniki	45
E. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe	49

1. Wprowadzenie

W Polsce istnieje 6,1 mln rodzin, w których wychowuje się 10,8 mln dzieci do lat 24. Co trzecie polskie dziecko wychowuje się w rodzinie wielodzietnej. 17% rodzin to rodziny wielodzietne, wychowujące troje i więcej dzieci.

83% dzieci w Polsce wychowuje się w rodzinach pełnych. 92% rodzin wielodzietnych to rodziny pełne. Natomiast 1/6 z ogółu rodzin to samotni rodzice z dzieckiem (najczęściej matki).

Rodzina to podstawowa jednostka społeczna. Budowanie i funkcjonowanie całego społeczeństwa opiera się właśnie na niej. Rodzina, jako najważniejsze i fundamentalne środowisko w życiu każdego człowieka, wpływa na kształtowanie jego osobowości, systemu wartości, poglądów, celów i stylu życia. Już od pierwszych chwil życia oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na dziecko, stanowiąc jego pierwsze i podstawowe miejsce doświadczeń współżycia z innymi ludźmi. Dom rodzinny powinien być utożsamiany z poczuciem bezpieczeństwa, tak fizycznego jak i emocjonalnego, jednak są osoby, dla których jest to miejsce cierpienia, poniżenia, lęku czy rozpacz.

Obowiązkiem każdej gminy jest dbanie o dobro swoich mieszkańców, a co za tym idzie wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i nie potrafiących samodzielnie rozwiązać swoich sytuacji kryzysowych. Uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny, bo to w dezintegracji rodziny tkwi źródło sieroctwa społecznego.

Czynniki wpływające na dezintegrację rodziny to:

- niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych,
- niezaradność życiowa członków rodziny,
- brak stabilizacji zawodowej i materialnej,
- niewydolność wychowawcza rodziców i zaniechanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci,
- alkoholizm jednego lub obojga rodziców,
- karalność sądowa,
- przejawy psychopatii, maltretowanie oraz znęcanie się nad dzieckiem.

Niestety często niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania

wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości.

Prowadzenie profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest formą najbardziej optymalną i skuteczną. Natomiast praca z rodziną biologiczną, w przypadku gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. Asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty. Od 1 stycznia 2017 r., z dniem wejścia ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” poszerzył się zakres działań asystenta rodziny. Powierzono mu funkcję koordynatora kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także wsparcia rodzin dzieci, u których zostały zdiagnozowane „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.

Program wspierania rodziny będzie miał zatem charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji.

Zgodnie z artykułem 176 pkt.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz.U. z 2017 roku poz.697 i poz. 1292) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy zadania, do których należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

4) finansowanie:

a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;

5) współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej po dniu 31 grudnia 2011 r. odpowiednio:

a) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

b) 30% w drugim roku pobytu w pieczy zastępczej,

c) 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Program Wspierania Rodziny Miasta Hrubieszowa na lata 2018-2020 realizowany będzie w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

- 2) ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 3) ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- 4) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 6) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 7) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- 8) ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;

2. Dane statystyczne i metryczki

Hrubieszów jest miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 18 075, z czego 52,5% stanowią kobiety, a 47,5% mężczyźni.

W latach 2002-2016 liczba mieszkańców zmalała o 4,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy powiatu zawarli w 2016 roku 85 małżeństw, co odpowiada 4,7 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa lubelskiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,2 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju.

27,7% mieszkańców Hrubieszowa jest stanu wolnego, 56,8% żyje w małżeństwie, 3,2% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,9% to wdowy/wdowcy.

Hrubieszów ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -49. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,7 na 1000 mieszkańców Hrubieszowa. W 2016 roku urodziło się 137 dzieci, w tym 41,6% dziewczynek i 58,4% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,61 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Placówki i organizacje funkcjonujące na terenie miasta mające wpływ na wsparcie rodzin:

Obszar oświaty:

- Przedszkola Miejskie Nr 1, Nr 2, Nr 3 i Nr 5,
- Szkoła Podstawowa nr 1, Szkoła Podstawowa Nr 2, Szkoła Podstawowa Nr 3
- Zespoły Szkół Nr 1 (Liceum Profilowane, Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa), Nr 2 (Gimnazjum, Liceum Ogólnokształcące), Nr 3 (Liceum Ogólnokształcące), Nr 4 (Technikum, Szkoła Policealna)
- Powiatowy Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczych (Szkoła Podstawowa Specjalna, Gimnazjum Specjalne, Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy),
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Filia Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu.

Działalność kulturowa:

- Hrubieszowski Dom Kultury,
- Miejska Biblioteka Publiczna z filiami Nr 1, 3 i 4,
- Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Prof. Wiktora Zina,
- Muzeum im. ks. Stanisława Staszica,
- Hrubieszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Opieka zdrowotna w mieście:

- SPZOZ — Przychodnia Rejonowa, SPZOZ — Szpital,
- NZOZ Przychodnia Rodzinna „Zdrowie” Sp. z o.o.,
- NZOZ Przychodnia Medycyny Rodzinnej,
- NZOZ Przychodnia „Medyk”,
- NZOZ „Centrum Zdrowia”,
- NZOZ „Poradnia Kardiologiczna”,
- NZOZ „Eskulap”
- Oraz praktyki indywidualne

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie:

- Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Oddział Leczenia Uzależnień Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej,
- Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu przy Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej,
- Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- grupy samopomocowe AA „Albatros” i „Granica” ZK oraz Grupa „Odnowa”
- Punkt Interwencji Kryzysowej,
- Świetlica Środowiskowa przy Hrubieszowskim Domu Kultury,

- Stowarzyszenie Przeciwdziałania Patologiom Społecznym „Kres”
- Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Lumen”

A. Dane Ośrodka Pomocy Społecznej i Urzędu Miasta

Instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Hrubieszowa jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Z jego pomocy korzysta znacząca liczba rodzin będących w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do ww. ustawy.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Z pomocy społecznej korzystają przede wszystkim te osoby, których dotyczą problemy takie jak:

- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Niepełnosprawność
- Długotrwałe lub ciężkie choroby
- Przemoc w rodzinie
- Alkoholizm lub narkomania
- Bezradność w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych oraz związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego
- Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe
- Klęski żywiołowe.

Ogólną liczbę rodzin, które korzystają z pomocy Ośrodka przedstawia poniższa tabela.

Rok	Liczba rodzin	Z problemem uzależnień
2015	514	93
2016	539	88

2017	505	84
------	-----	----

Tabela 1. Rodziny korzystające z pomocy MOPS

Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS

- **2015 rok:**
 - Świadczenia rzeczowe: 245
 - Świadczenia pieniężne: 443
 - Świadczenie porady dla rodzin: 498

- **2016 rok:**
 - Świadczenia rzeczowe: 220
 - Świadczenia pieniężne: 431
 - Świadczenie porady dla rodzin: 509

- **2017 rok:**
 - Świadczenia rzeczowe: 38
 - Świadczenia pieniężne: 397
 - Świadczenie porady: 487

Pracą socjalną objęto 498 rodzin w 2015 roku i 509 w 2016.

Ponadto w roku 2015 skierowano do Sądu łącznie 15 wniosków w sprawach 11 rodzin, w roku 2016 skierowano do Sądu łącznie 41 wniosków w sprawach 23 rodzin. Wnioski dotyczyły m.in. wglądu w sytuację rodzinną małoletniego dziecka ze względu na nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny w środowisku, spowodowane nadużywaniem alkoholu przez rodziców bądź bezradnością w sprawach opiekuńczo -wychowawczych, pozbawienia władzy rodzicielskiej, umieszczenia w pieczy zastępczej małoletnich dzieci, informacji o powtarzających się przypadkach nadużywania alkoholu przez rodziców małoletniego dziecka.

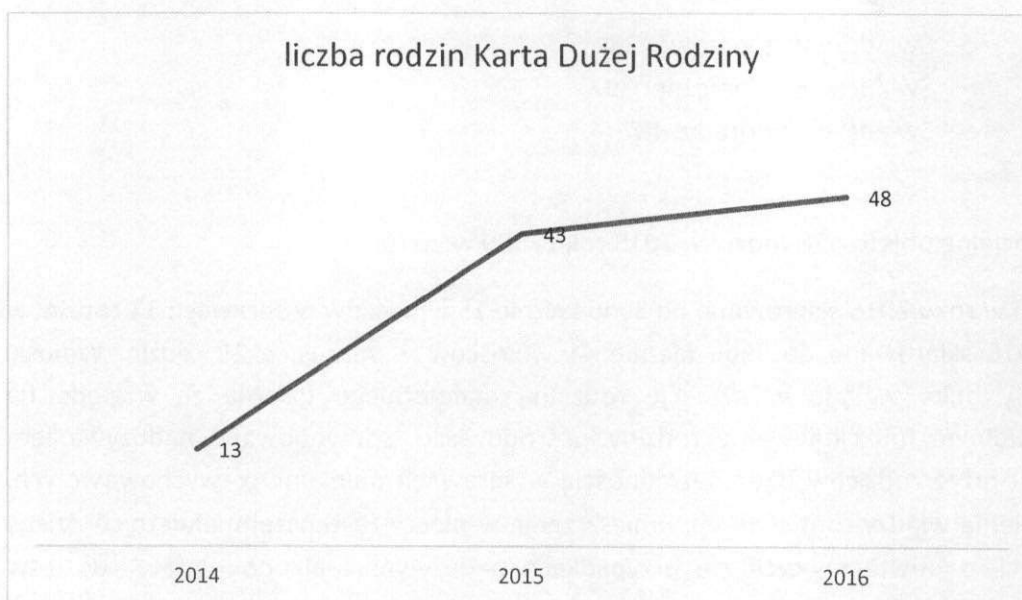
Świadczenia rodzinne

W roku 2016 zostało wypłaconych 14 998 świadczeń na kwotę 1 872 551,70 zł. W analogicznym okresie 2015 roku zostało wypłaconych 15 066 świadczeń na kwotę 1 710 489,50 zł.

Świadczenie		Zasiłki rodzinne	Dodatki do zasiłków rodzinnych	Fundusz alimentacyjny
2014	Kwota	1200909,57	1960052,6	902774,96
	Liczba świadczeń	12157	10122	2355
2015	Kwota	1129569	2171622,13	905528,45
	Liczba świadczeń	11189	9745	2327
2016	Kwota	1267209	2759100,53	872738,84
	Liczba świadczeń	11269	10287	2199

Tabela 2. Świadczenia

Kolejnym działaniem podejmowanym przez MOPS zmierzającym do zwiększenia atrakcyjności oferty usług skierowanych do rodziny jest Karta Dużej Rodziny.



Wykres. 1. Karta Dużej Rodziny

Rodzina dysfunkcyjna jest to rodzina, która nie spełnia swych zadań względem dzieci. Rodziny te pozostają w opozycji do właściwości rodziny zdrowej. W takiej rodzinie na

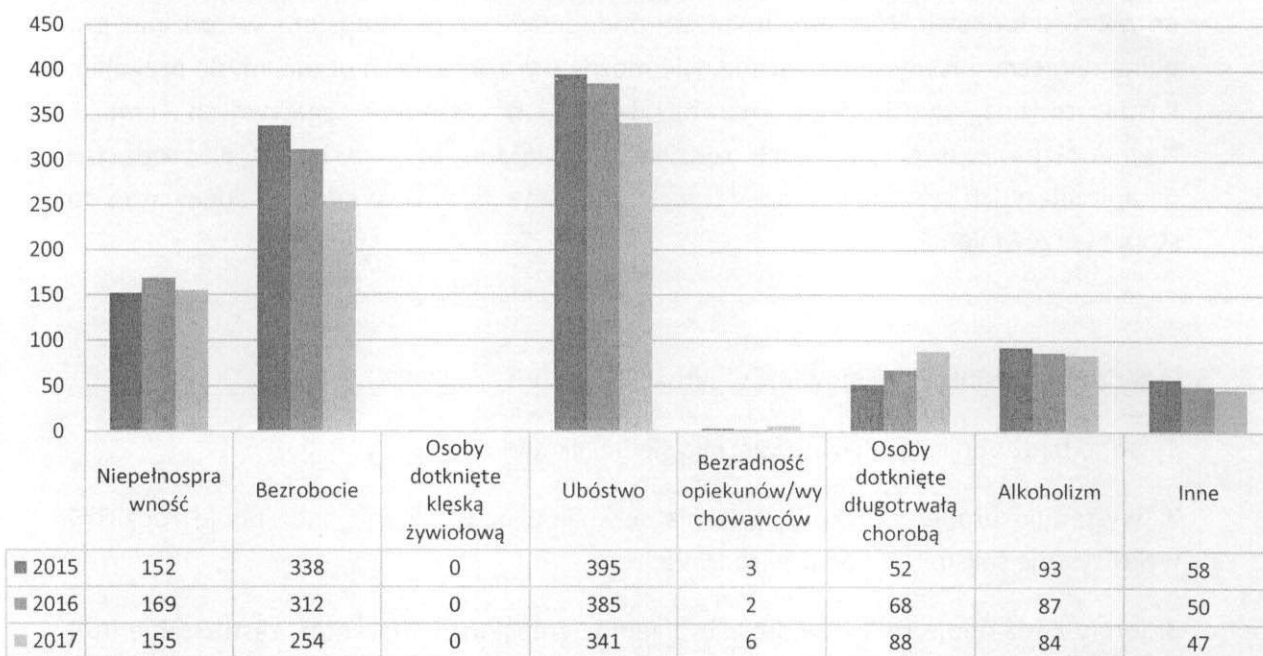
pierwszym miejscu zaspakajane są potrzeby rodziców a nie dzieci. Zaburzona jest również więź emocjonalna między członkami rodziny – są osoby ważniejsze, którym pozostali członkowie rodziny muszą się podporządkować. Atmosfera w rodzinie jest pełna napięcia, zasady są narzucane. Nie można wyrażać swoich uczuć, myśli, pragnień. Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na szereg negatywnych emocji. Niejednokrotnie dzieci w takich rodzinach odbierane są jako balast dla rodziców ograniczający ich swobodę. Wobec dzieci stosowane są surowe kary, nieadekwatne do stopnia przewinienia.

O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy w sytuacji w której:

1. jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu,
2. występuje problem wykorzystywania seksualnego, tj. jedno bądź oboje rodziców wykorzystuje seksualnie kogoś w rodzinie,
3. jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną (szantaż, zastraszanie itp.) wobec członków rodziny,
4. jedno bądź oboje rodziców bije, maltretuje fizycznie kogokolwiek z członków rodziny (przemoc fizyczna),
5. występuje przewlekła choroba, a osoba chora wini za swój stan zdrowia pozostałych członków rodziny i stawia siebie w centrum uwagi.

Podjmując rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jak rozwój cywilizacji. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością, rozczarowaniem. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka (głównie emocjonalne). Coraz bardziej widoczne są różnice pomiędzy bogatymi a biednymi. Najbardziej przez ten stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione „same sobie” podejmują działania dewiacyjne, które prowadzą do niedostosowania społecznego. Pracownicy socjalni jak i również asystenci rodziny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z różnorodnymi problemami. Niejednokrotnie są to rodziny, które oprócz ubóstwa dotknięte są wieloma dysfunkcjami. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. Najczęstsze przyczyny nasilenia trudnych sytuacji życiowych, które stanowią przyczynę ubiegania się o wsparcie odzwierciedla poniższa tabela.

POWODY PRYZNAWANIA POMOCY SPOŁECZNEJ



Wykres. 2. Powody przyznawania pomocy społecznej

Z powyższego wykresu wynika, iż na przestrzeni ostatnich trzech lat najwięcej świadczeń przyznane zostało osobom, które jako powód przyznania pomocy społecznej określiły ubóstwo. Duża liczba osób korzysta ze świadczeń z powodu bezrobocia oraz niepełnosprawności.

Na podstawie danych opracowanych na podstawie sprawozdań wynika, że w latach 2015 – 2017 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przedstawia się podobnie.

Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych:

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wraz z pracą socjalną	Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta	Liczba asystentów rodziny
2015	498	32	2
2016	509	33	2
2017	487	34	2

Tabela 3. Rodziny, którym udzielono wsparcia.

Zdarzają się sytuacje, że pomimo szeroko rozumianej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny zachodzi konieczność umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Konwencja o

prawach dziecka ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku stanowi, że „Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub, gdy jest to niezbędne w odpowiedniej instytucji”.

Powyższe prawo zapisane jest również w najwyższej rangi akcie normatywnym jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w której w art. 72 ust 2 jest zapisane: „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą może być sprawowana w formie:

1. rodzinnej
2. instytucjonalnej.

Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe) oraz rodzinne domy dziecka. Instytucjonalna pieczę zastępcza to: placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby dzieci z Hrubieszowa umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej z podziałem na typy rodzin i placówek.

Rok	Liczba dzieci											
	Rodzinna pieczę zastępcza							Instytucjonalna pieczę zastępcza (placówki opiekuńczo-wychowawcze)				
	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe pogotowie rodzinne	Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	Rodzinny dom dziecka	Dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej	typu socjalizacyjnego	typu interwencyjnego	typu rodzinnego	typu specjalistyczno-terapeutycznego	dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej
2015	8	3	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
2016	7	4	0	7	0	1	6	1	0	1	0	0
2017	7	4	0	1	0	0	1	4	0	6	0	3

Tabela 4. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

B. Statystyki Policji

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową:

2015:

Liczba interwencji: 356

- Dotyczące przemocy w rodzinie: 130

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem 159) w tym:

- Kobiety: 126
- Mężczyźni: 12
- Małoletni do 13 roku życia: 0
- Nieletni w przedziale 13- 18 lat: 21

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem 102) w tym:

- Kobiety: 3
- Mężczyźni: 99
- Nieletni: 0

2016:

Liczba interwencji: 347

- Dotyczące przemocy w rodzinie: 104

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem 125) w tym:

- Kobiety: 95
- Mężczyźni: 20
- Małoletni do 13 roku życia: 0
- Nieletni w przedziale 13- 18 lat: 10

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem 63) w tym:

- Kobiety: 2
- Mężczyźni: 61
- Nieletni: 0

2017:

Liczba interwencji: 378

- Dotyczące przemocy w rodzinie: 128

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem 129) w tym:

- Kobiety: 111
- Mężczyźni: 18
- Małoletni do 13 roku życia: 0

- Nieletni w przedziale 13- 18 lat: 0

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem 105) w tym:

- Kobiety: 4
- Mężczyźni: 101
- Nieletni: 0

Jednym z problemów na terenie Hrubieszowa jest fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną. Liczba tego typu zdarzeń zakwalifikowanych jako przestępstwa wynosiła w poszczególnych latach:

2015: 8

2016: 8

2017: 4

Jak więc można zauważyć pojawiają się akty przemocy niezwiązane z nadużywaniem alkoholu. Przemoc domowa, obok prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości, wydaje się być najpoważniejszym problemem w obszarze bezpieczeństwa mieszkańców Hrubieszowa. Problem ten również stale pozostaje wyzwaniem, z upływem czasu coraz poważniejszym.

Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży, jakie miały miejsce na terenie miasta

2015 rok:

Dofinansowanie szkolnych programów profilaktycznych opartych na skutecznych strategiach oddziaływań w zakresie profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej i wskazującej adresowanej do grup ryzyka i młodych ludzi eksperymentujących z alkoholem w szkołach podległych Gminie Miejskiej Hrubieszów.

Realizacja programu profilaktyki „Archipelag skarbów” dla młodzieży, rodziców oraz rady pedagogicznej z klas I i II Gimnazjum w Zespole Szkół nr 1, Zespole Szkół nr 2 i Zespole Szkół nr 3 w Hrubieszowie.

Ilość osób uczestniczących :

- Uczniów – ok. 450
- Nauczycieli - 20
- Rodziców – ok. 40

2016 rok:

Dofinansowanie szkolnych programów profilaktycznych opartych na skutecznych strategiach oddziaływań w zakresie profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej i wskazującej adresowanej do grup ryzyka i młodych ludzi eksperymentujących z alkoholem w szkołach podległych Gminie Miejskiej Hrubieszów.

Realizacja programu profilaktyki dla młodzieży, rodziców oraz rady pedagogicznej z klas I i II Gimnazjum w Zespole Szkół Miejskich nr 1, Zespole Szkół Miejskich nr 2 i Zespole Szkół Miejskich nr 3 w Hrubieszowie.

Ilość osób uczestniczących :

- Uczniów - ok. 500
- Nauczycieli - 20
- Rodziców ok. 40

2017 rok:

Dofinansowanie szkolnych programów profilaktycznych opartych na skutecznych strategiach oddziaływań w zakresie profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej i wskazującej adresowanej do grup ryzyka i młodych ludzi eksperymentujących z alkoholem w szkołach podległych Gminie Miejskiej Hrubieszów.

Realizacja programu profilaktyki dla młodzieży, rodziców oraz rady pedagogicznej z klas I i II Gimnazjum w Zespole Szkół Miejskich nr 1, Zespole Szkół Miejskich nr 2 i Zespole Szkół Miejskich nr 3 w Hrubieszowie.

Ilość osób uczestniczących :

- Uczniów – ok. 600
- Nauczycieli – 25
- Rodziców – ok. 45

Poza wyżej wymienionymi na terenie Hrubieszowa przeprowadzone zostały również **inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży**. W poszczególnych latach były to:

2015 rok:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 42)
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież , skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 420)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 750)

2016 rok:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznym dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 45)
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież , skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 450)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 870)

2017 rok:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznym dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 43)
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież , skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 430)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 950)

3. Diagnoza aktualnej sytuacji

W Hrubieszowie na 1000 mieszkańców pracuje 229 osób. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa lubelskiego oraz nieznacznie mniej od wartości dla Polski. 57,3% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 42,7% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w Hrubieszowie wynosiło w 2016 roku 14,9% (14,8% wśród kobiet i 15,0% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa lubelskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

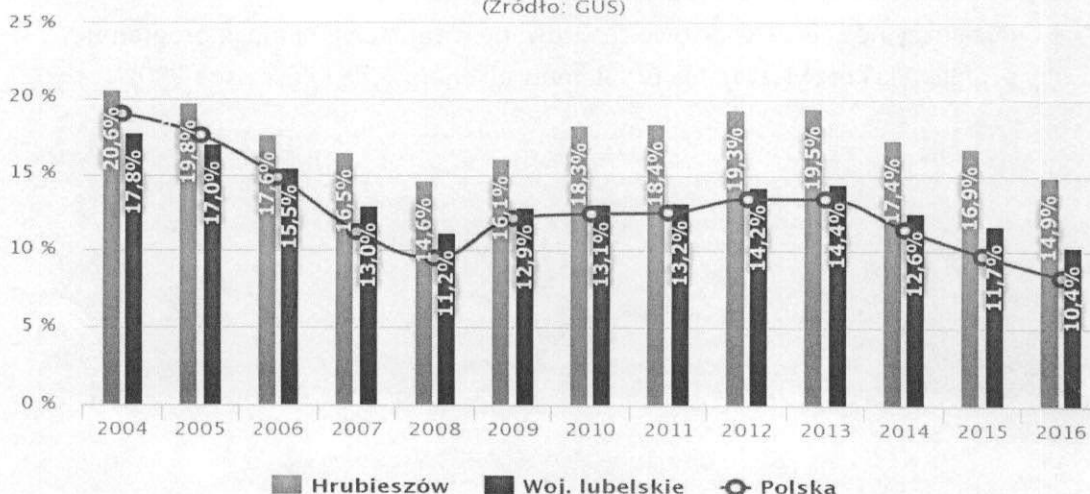
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Hrubieszowie wynosi 3 425,56 PLN, co odpowiada 79,80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Hrubieszowa 441 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 639 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 198.

66,6% aktywnych zawodowo mieszkańców Hrubieszowa pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 5,5% w przemyśle i budownictwie, a 7,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Hrubieszowie w latach 2004 – 2016

(Źródło: GUS)



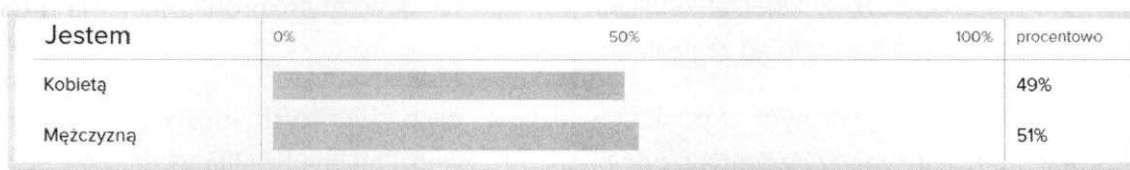
Wykres 3. Polska w liczbach

Badanie diagnozujące problemy na terenie miasta Hrubieszów przeprowadzone zostało metodą ilościową, przy pomocy kwestionariusza w formie papierowej. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań, z czym wiązał się przede wszystkim sposób realizacji badania i proces zbierania danych. Głównym celem badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych, które znacząco wpływają na życie rodziny takich jak: alkoholizm, narkomania, hazard oraz przemoc, co pozwoliło na dokonanie diagnozy wymienionych tu zjawisk w środowisku mieszkańców badanej gminy.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy, a ewentualne dysproporcje (maksymalnie +/- 2%) związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych.

A. Diagnoza dorosłych

Na terenie miasta przeprowadzone zostało wśród jej dorosłych mieszkańców anonimowe badanie ankietowe (w formie elektronicznej oraz papierowej), w wyniku którego otrzymano 196 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy. Wśród nich znalazło się 97 kobiet, co przekłada się na wynik 49% ogółu respondentów i 99 mężczyzn, czyli 51% wszystkich badanych.



Wykres 4. Podział respondentów ze względu na płeć

W dalszej części kwestionariusza respondenci poproszeni zostali o wyrażenie swojej opinii dotyczącej stopnia występowania poszczególnych zagrożeń społecznych, które są lub mogą być obecne na terenie miasta. Przy każdym problemie z listy określali jego wagę.

Ważność problemów społecznych	Bardzo Poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Zubożenie społeczeństwa	30 (15%)	39 (20%)	86 (44%)	37 (19%)	4 (2%)
Bezrobocie	45 (23%)	61 (31%)	76 (39%)	13 (7%)	1 (1%)
Zanieczyszczenie środowiska	15 (8%)	47 (24%)	76 (39%)	50 (26%)	8 (4%)
Alkoholizm	23 (12%)	67 (34%)	71 (36%)	32 (16%)	3 (2%)
Narkomania	10 (5%)	37 (19%)	61 (31%)	58 (30%)	30 (15%)
Wzrost przestępczości	9 (5%)	22 (11%)	80 (41%)	59 (30%)	25 (13%)
Brak tolerancji	20 (10%)	27 (14%)	78 (40%)	51 (26%)	19 (10%)
Kryzys rodzinny	11 (6%)	41 (21%)	72 (37%)	55 (28%)	17 (9%)
HIV/ AIDS	2 (1%)	9 (5%)	35 (18%)	75 (38%)	74 (38%)
Problemy mieszkaniowe	19 (10%)	28 (14%)	65 (33%)	50 (26%)	33 (17%)
Hazard	8 (4%)	20 (10%)	68 (34%)	60 (30%)	42 (21%)

Wykres 5. Postrzeganie wybranych problemów społecznych

Z tabeli wyraźnie wynika, iż za **największe problemy mieszkańcy gminy wskazują te, związane z bezrobociem, alkoholizmem i zubożeniem społeczeństwa.**

Zubożenie społeczeństwa i bezrobocie zostało wskazane jako problem bardzo poważny przez kolejno 15% i 23% badanych. Jako poważny problem uznane one zostały przez 20% i 31% mieszkańców. Z kolei alkoholizm jest bardzo poważnym problemem dla 12% badanych, a aż 34% uznało go za problem poważny.

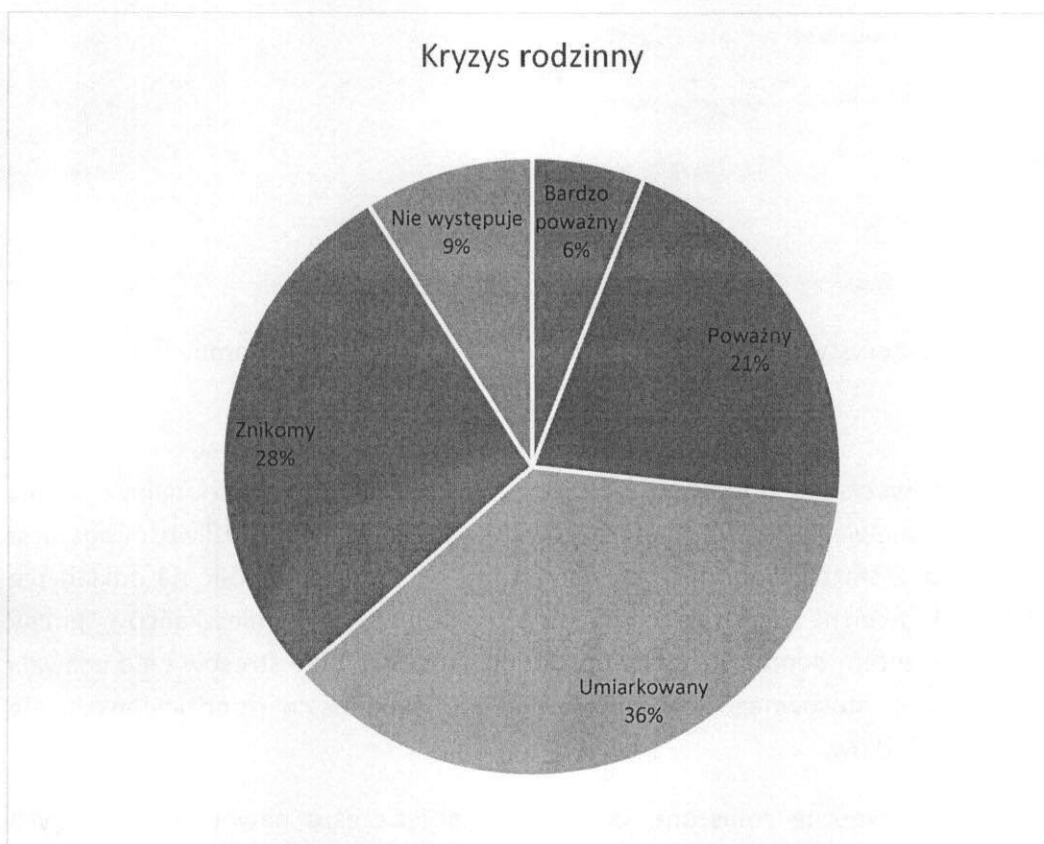
Kolejnym bardzo ważnym z punktu widzenia osób biorących udział w badaniu problemem jest zanieczyszczenie środowiska, odpowiedzi takiej udzieliło 8% badanych, a 24% uważa, że jest to problem poważny. Jednak 4% respondentów jest zdania, że problem ten w ogóle nie występuje.

Z powyższego wykresu wynika również, że mieszkańcy miasta zauważają występujące na jego terenie problemy związane z kwestią mieszkaniową. 10% z nich odpowiedziało, iż problem ten jest według nich bardzo poważny, a 14% uważa go za poważny problem społeczny. Jednak 17% respondentów twierdzi, że w ogóle on nie występuje.

Zjawiska alkoholizmu, zubożenia społeczeństwa oraz bezrobocia są często ze sobą powiązane a nawet wynikają jedno z drugiego – np. konsekwencją alkoholizmu jest utrata pracy. Często także ludzie długotrwale bezrobotni z poczucia bezsilności,

bezradności, obniżonej samooceny sięgają po alkohol. Te trzy problemy społeczne są niestety jednymi z najczęściej występujących w Polsce. W skali całego kraju na pierwsze miejsce wysuwa się problem bezrobocia. Według badań zubożenia społeczeństwa pozytywnie koreluje ze wzrostem spożywania alkoholu. A alkohol często prowadzi do przemocy.

Ankietowani oceniali też wagę problemu dotyczącego kryzysu w rodzinie.



Wykres 6. Kryzys rodzinny.

Kryzys rodziny to dzisiaj bardzo powszechne i negatywne zjawisko społeczne. Jest wieloaspektowe, wiąże się ze sferami ekonomicznymi, społecznymi, kulturowymi i psychologicznymi. 27% ankietowanych zauważyło, że problem jest poważny lub bardzo poważny na terenie miasta. 36%, że umiarkowany. Zaledwie 9% twierdzi, że nie występuje.

W jednym z pytań respondenci zostali poproszeni o scharakteryzowanie sposobu zarządzania dochodem w swoim gospodarstwie domowym.

12% respondentów przyznaje, że dochody, którymi dysponuje ich gospodarstwo domowe są niewystarczające i nie pozwalają nawet na zaspokojenie bieżących potrzeb. 34% ankietowanych zmuszonych jest do życia bardzo oszczędnie i między innymi dzięki kupowaniu najtańszych produktów wystarcza im na wszystko. 31% mieszkańców miasta

biorących udział w badaniu uznało, iż dochody, które uzyskują wystarczają na zaspokojenie wszystkich potrzeb, jednak w dalszym ciągu nie pozwalają na oszczędzanie, pozostałe 23% respondentów może sobie pozwolić na zaoszczędzenie pewnej części dochodów.

Proszę zaznaczyć określenie, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w Pani/ Pana gospodarstwie domowym.		procentowo
a) Wystarcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie		23%
b) Wystarcza na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie		31%
c) Żyjemy oszczędnie i dzięki temu wystarcza na wszystko		34%
d) Pieniądzy nie wystarcza na zaspokojenie potrzeb		12%

Wykres 7. Charakterystyka zarządzania dochodem w gospodarstwie domowym

Podsumowując wszystkie odpowiedzi udzielone przez ankietowanych należy uznać, że stosunkowo niewielka część mieszkańców Hrubieszowa ma możliwość poczucia bezpieczeństwa w sferze ekonomicznej, ponieważ może sobie pozwolić na odkładanie pewnej części swoich stałych dochodów. Jednak dla wielu mieszkańców gminy zarządzanie budżetem domowym z pewnością jest źródłem wielu stresów i nie pozwala na zgromadzenie stosownego zabezpieczenia na wypadek niespodziewanych ale koniecznych wydatków.

Osoby najmniej zamożne zmuszone są do rezygnacji z często nawet podstawowych artykułów, w związku z czym mogą odczuwać frustrację oraz bezsilność. Niestety zdarza się, że w takich rodzinach pojawiają się, oprócz biedy, również inne negatywne zjawiska społeczne. W rodzinie, w której rodzice większość swego czasu muszą poświęcić na zdobywanie środków utrzymania, zaniedbują obowiązki rodzinne i wychowawcze. Osłabieniu ulegają wtedy więzi emocjonalne, mnożą się konflikty między dziećmi a rodzicami.







Trudno zaprzeczyć, że to właśnie ognisko domowe kształtuje osobowość, postawy społeczne oraz zachowanie wobec innych ludzi. Dlatego tak ważnym czynnikiem jest pełna rodzina i 'klimat psychiczny' w niej panujący. We współczesnych domach brakuje tego klimatu, który zspala i sprzyja wzajemnemu zrozumieniu oraz ułatwia rozładowywanie konfliktów.

Bardzo częstym, obok ubóstwa, problemem społecznym jest wykluczenie społeczne. Z definicji jest to niezdolność do uczestnictwa w ważnych aspektach życia społecznego, a także zerwanie więzi między jednostką a społeczeństwem. Nieuczestniczenie w życiu

społecznym nie jest jednak wyborem jednostki, a skutkiem przeszkód jakie stają jej na drodze.



Zazwyczaj ludzie, którzy znajdują się w trudnej sytuacji starają się szukać pomocy. Dlatego też kolejne pytanie, które zostało zadane mieszkańcom Hrubieszowa dotyczyło tego, do kogo ich zdaniem mogą zwrócić się osoby dotknięte między innymi wykluczeniem oraz innymi problemami społecznymi.

Zdaniem zdecydowanej większości osób biorących udział w badaniu (43%) osoby będące w trudnej sytuacji życiowej mogą przede wszystkim zgłaszać się do Ośrodka Pomocy Społecznej. Na drugim miejscu znalazły się Inne niezdefiniowane w badaniu jednostki – 21%. Trzeci są krewni, tą odpowiedź wskazało 12% respondentów. Dużym zaufaniem mieszkańcy miasta darzą również organizacje społeczne, które wskazało prawie 11% ankietowanych. Osoby biorące udział w badaniu najrzadziej wskazywały kościół (6%) oraz sąsiadów (7,5%).

Do kogo mogą się, Pani/ Pana zdaniem, zwrócić osoby w trudnej sytuacji życiowej ?		procentowo
a) Do krewnych		11.73%
b) Ośrodka Pomocy Społecznej		42.86%
c) Organizacji Społecznych		10.71%
d) Kościoła / Caritas		6.12%
e) Sąsiadów		7.65%
f) Inne		20.92%

Wykres 8. Do kogo zwracają się osoby w trudnej sytuacji życiowej

Ostatnim pytaniem z zakresu problemu bezrobocia i wykluczenia społecznego było pytanie odnośnie wiedzy respondentów na temat działań wspierających osoby bezrobotne i wykluczone społecznie.

Czy posiada Pan/ Pani wiedzę na temat działań wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym ?		procentowo
a) Tak		32%
b) Nie		68%

Wykres 9. Stan wiedzy na temat działań wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym

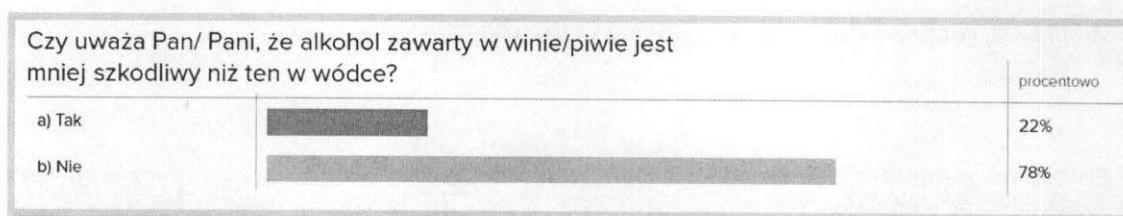
Z powyższego wykresu wynika, iż większość mieszkańców miasta nie ma wiedzy dotyczącej działań wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem. Odpowiedzi takiej udzieliło aż 68% respondentów, jedynie 32% badanych stwierdziło, że zna takie działania.

Alkoholizm jest jednym z najczęściej występujących problemów społecznych w naszym kraju. Na podstawie przeprowadzonej ankiety należy uznać, iż również w Hrubieszowie zajmuje on wysoką pozycję wśród występujących tu problemów. Nadużywanie alkoholu wywiera negatywny wpływ na wiele dziedzin życia osoby uzależnionej, jak również jej otoczenia. Dotyka członków rodziny, wpływa na funkcjonowanie lokalnej społeczności i często jest przyczyną przemocy i cierpienia. Coraz częściej zdarza się, że po alkohol sięgają nastolatki, a nawet dzieci.

W przeprowadzonym badaniu największa uwaga poświęcona została takim kwestiom, jak:

- stopień wiedzy na temat alkoholu i stosunek do niego mieszkańców gminy,
- czy w środowisku lokalnym występują zagrożenia (bójki, wandalizm) związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu,
- czy respondenci widzą jakieś zmiany dotyczące alkoholu na przestrzeni ostatnich 10 lat oraz czy posiadają wiedzę o działaniach władz związanych z tym zagadnieniem.

Mieszkańcy miasta zostali zapytani o to, czy ich zdaniem alkohol zawarty w winie lub piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce.

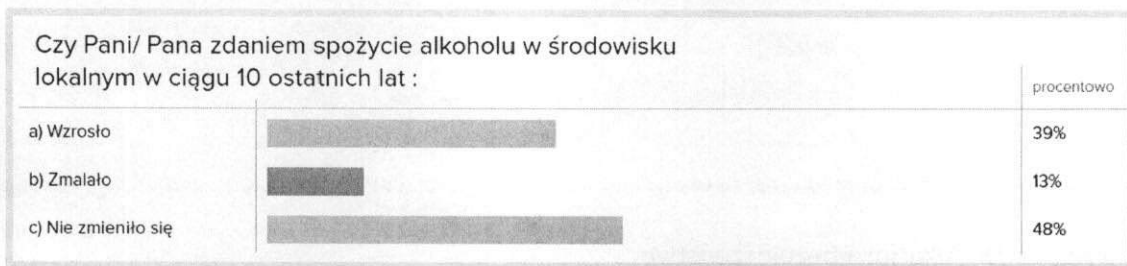


Wykres 10. Szkodliwość alkoholu.

Oczywiście alkohol jest tą samą substancją, bez znaczenia w jakim napoju się znajduje. Różnice polegają tylko i wyłącznie na jego stężeniu w poszczególnych napojach. Opinie stwierdzające, że alkohol znajdujący się w wódce jest bardziej groźny od tego zawartego w piwie lub winie, wskazują na brak świadomości istniejących zagrożeń wynikających ze spożywania napojów alkoholowych w jakiegokolwiek formie. Wśród mieszkańców gminy objętych badaniem 78% posiada realną świadomość zagrożeń.

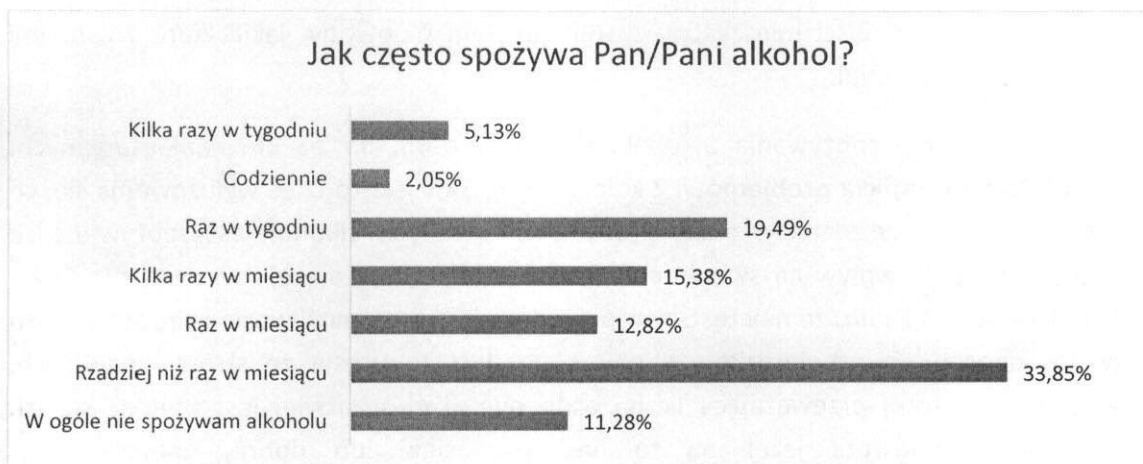
Następne pytanie, jakie zostało zadane w ankiecie dotyczyło tego, czy mieszkańcy miasta widzą zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku. Respondenci zostali zapytani, czy ich zdaniem jego spożycie w ciągu ostatnich 10 lat wzrosło, zmalało,

czy też pozostało bez zmian. Z udzielonych odpowiedzi wynika, iż **na terenie Hrubieszowa spożycie alkoholu w ostatnim czasie według większości jej mieszkańców nie zmieniło się**, takiej odpowiedzi udzieliło aż 48% osób biorących udział w badaniu. Jednak niewiele mniej, ponieważ 39% ankietowanych uznało, że spożycie alkoholu wzrosło i tylko według 13% zmalało.



Wykres 11. Spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Dalsza część ankiety dotyczyła częstotliwości spożywania alkoholu przez respondentów. Wyniki, jakie zostały otrzymane w odpowiedzi na to pytanie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

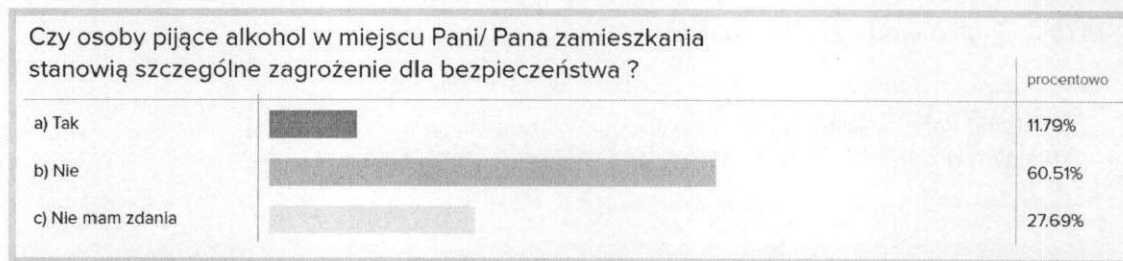


Wykres 12. Częstotliwość spożywania alkoholu.

13% respondentów odpowiedziało, że spożywa alkohol raz w miesiącu, 34% rzadziej niż raz w miesiącu, czyli tylko okazjonalnie. 15% robi to kilka razy w miesiącu, natomiast 11% zadeklarowało, że nie pije alkoholu w ogóle. 19% raz w tygodniu, 5% kilka razy w tygodniu, a pozostałe 2% codziennie. Warto zauważyć, iż pomimo tego, że mieszkańcy Hrubieszowa uznają alkoholizm jako jeden z ważniejszych problemów występujących na terenie ich gminy, to do jego częstego spożywania przyznała się bardzo niewielka liczba osób biorących udział w badaniu.

Spożywanie alkoholu może być powiązane z agresywnym zachowaniem, które ujawnia się w życiu społecznym i rodzinnym w postaci bójek, awantur, pobic i stosowania

wulgaryzmów. Dlatego właśnie w następnej kolejności badanych poproszono o określenie, jak osoby pijące alkohol wpływają na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta Hrubieszów.

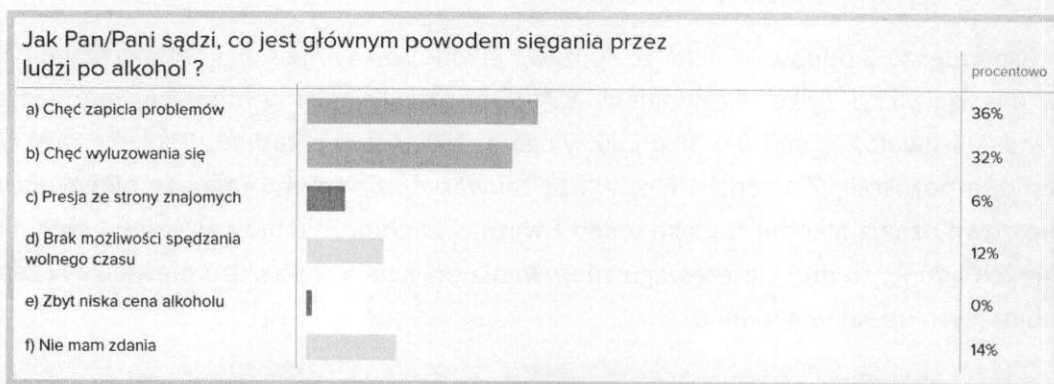


Wykres 13. Alkohol a bezpieczeństwo.

60% ankietowanych stwierdziło, że osoby pijące alkohol w ich miejscu zamieszkania nie stanowią zagrożenia dla ich bezpieczeństwa. **12% badanych uznało, że osoby nadużywające alkoholu mogą stanowić zagrożenie dla innych** i wpływają na zmniejszenie się poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy. 28% nie ma zdania na ten temat.

W następnej kolejności mieszkańcy zostali zapytani o powody, jakie kierują osobami sięgającymi po alkohol.

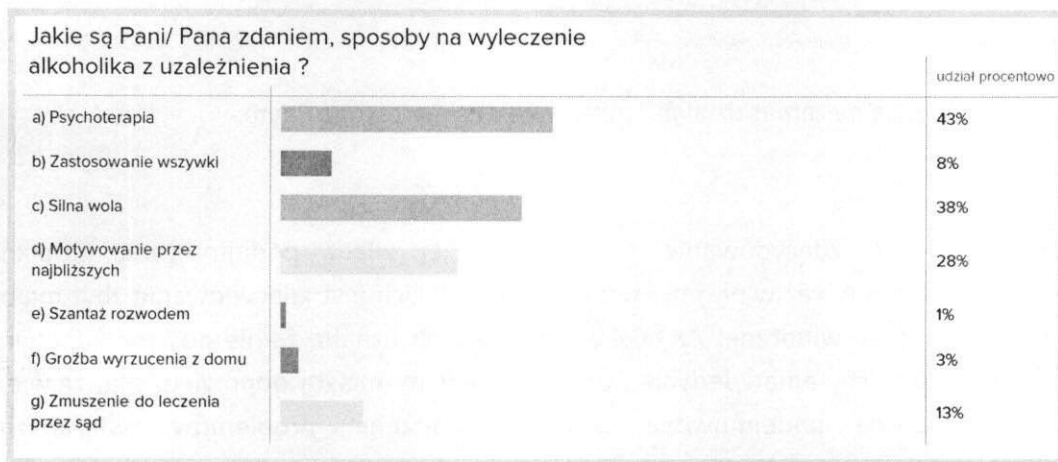
Wśród powodów spożywania alkoholu najwięcej osób, bo aż **36% ankietowanych, wskazało chęć zapicia problemów**. Z kolei według 32% jest to chęć wyluzowania się, co może oznaczać, że zdaniem dużej grupy ankietowanych alkohol jest spożywany ze względu na jego wpływ na świadomość i postrzeganie otaczającej rzeczywistości. 12% respondentów uznało, że najczęstszym powodem jest brak możliwości spędzania czasu w inny sposób. 6% stwierdziło, że najczęściej jest to presja ze strony znajomych. W grupie, w której przeważająca liczba osób pije alkohol łatwiej jest poddać się ich namowom, zwłaszcza jeżeli są to nasi przyjaciele lub dobrzy znajomi. 14% ankietowanych nie ma zdania na ten temat.



Wykres 14. Powody sięgania po alkohol.

Ankietowani odpowiedzieli również na pytanie, jakie według nich są najlepsze sposoby na wyleczenie alkoholika z uzależnienia.

Wśród mieszkańców miasta panuje przekonanie, że do wyjścia z nałogu osobie uzależnionej wystarczy silna wola, uważa tak 38% osób biorących udział w badaniu. 43% ankietowanych uważa, że najskuteczniejsza w tym przypadku może okazać się psychoterapia. Równie ważne i skuteczne jest motywowanie przez najbliższych (28%). 13% stawia na metody przymusowe, takie jak skierowanie na leczenie przez Sąd. 8% ankietowanych stwierdziło, że najbardziej skuteczne w tym wypadku byłoby zastosowanie tzw. 'wszywki'. Jest to tabletki implantowana podskórnie, zawierająca substancję czynną, która po połączeniu się z alkoholem wywołuje bardzo wiele negatywnych, a także groźnych dla zdrowia i życia człowieka reakcji organizmu. Tym samym poprzez obawę przed nieprzyjemnymi dolegliwościami zmusza ona do zachowania abstynencji. 3% ankietowanych uważa, że skutecznym sposobem na wyleczenie z nałogu jest groźba wyrzucenia z domu, a pozostałe 1% odpowiedziało, że może być to szantaż rozwodem. Pytanie umożliwiło udzielenie kilku odpowiedzi.

**Wykres 15. Sposoby wyleczenia z uzależnienia.**

Władze lokalne zazwyczaj podejmują lub powinny podejmować różnego rodzaju działania prewencyjne dotyczące problemów alkoholowych. Mieszkańcy Hrubieszowa zostali więc zapytani, czy oczekują od władarzy podjęcia takich właśnie działań.

Czy oczekuje Pan/ Pani od władz lokalnych działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych ?		procentowo
a) Tak		41.33%
b) Nie		13.27%
c) Nie mam zdania		45.41%

Wykres 16. Władze lokalne a problemy alkoholowe.

41% osób biorących udział w badaniu uważa, że władze lokalne powinny podejmować działania mające na celu ograniczenie spożycia alkoholu oraz problemów z tego płynących. 13,5% ankietowanych nie widzi takiej potrzeby, natomiast pozostałe 45% nie ma zdania na ten temat.

Czy wie Pan/Pani jakie działania są prowadzone na terenie gminy/miasta, by przeciwdziałać i zapobiegać uzależnieniom od alkoholu i narkotyków ?		procentowo
tak		20%
nie		80%

Wykres 17. Wiedza na temat działań gminy w zakresie prewencyjnym.

Mieszkańcy gminy zdecydowanie oczekują od jej władz podejmowania działań prewencyjnych, ponieważ w tym momencie działań takich jest zdecydowanie zbyt mało i nie są one w ogóle widoczne. Aż 80% ankietowanych uznało, że nie posiada zupełnie żadnej wiedzy na ich temat. Jedynie 20% mieszkańców miasta odpowiedziało, że wie, jakie działania są podejmowane w celu ograniczenia problemów związanych z alkoholem.

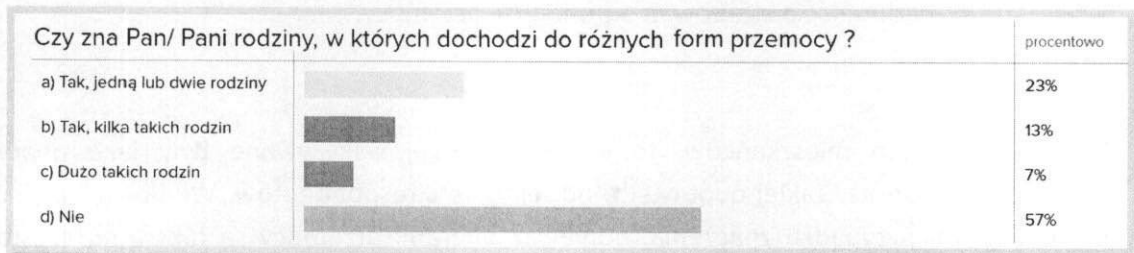
W kolejnej części ankiety mieszkańcom zostały zadane pytania dotyczące zjawiska przemocy. Pierwsze z nich odnosiło się do występowania przemocy wśród osób, które ankietowani znają osobiście.

Okazuje się, że **36% ankietowanych zna osoby, które doznają fizycznej lub psychicznej przemocy.** 64% nie stwierdziło w swoim otoczeniu osób, które mogłyby doznać przemocy w jakiegokolwiek formie.

Czy zna Pan/Pani osoby, które doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ?		procentowo
a) Tak		36%
b) Nie		64%

Wykres 18. Zjawisko przemocy w otoczeniu.

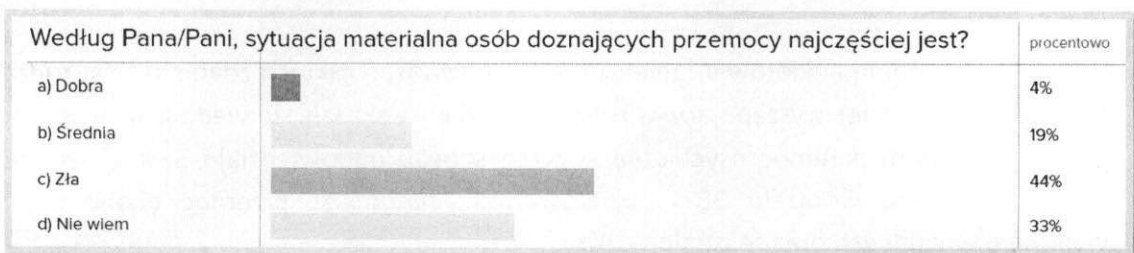
Przemoc jest problemem, który dotyka wiele rodzin. Spośród ankietowanych 23% deklaruje, iż zna jedną lub dwie takie rodziny. Kilka takich rodzin zna 13% biorących udział w badaniu, również 7% zna dużo takich rodzin. Ponad połowa badanych uznała, że nie zna ani jednej rodziny, w której istniałby problem przemocy.



Wykres 19. Ilość rodzin dotkniętych przemocą.

W dalszej części badania mieszkańcy Hrubieszowa odpowiedzieli na pytanie jakie według nich występują korelacje pomiędzy statusem materialnym rodziny a ryzykiem wystąpienia w niej przemocy.



33% respondentów zaznaczyła tu odpowiedź „nie wiem”. Możliwe więc, że nie widzą oni związku pomiędzy sytuacją finansową a występowaniem przemocy w rodzinie. 44% uważa, że sytuacja materialna osób doznających przemocy najczęściej jest zła. Według 19% jest ona średnia, 4% stwierdziło, iż jest ona zazwyczaj dobra.



Wykres 20. Sytuacja materialna a przemoc.





W dalszej części badania okazuje się, że **świadomość tego, jak powinno się postępować w stosunku do osób, które doświadczają przemocy jest niewystarczająca**. 55% badanych stwierdziło, że ma świadomość tego jak można takim osobom pomóc lub gdzie się udać w przypadku zaistnienia takiej sytuacji. 45% respondentów nie wie jednak co

mogą zrobić. Oznacza to, że należy zastanowić się nad zwiększeniem liczby akcji informacyjnych oraz zakresu działań przeciw przemocy na terenie gminy.

Czy wie Pan/Pani, jak powinno się postępować wobec osoby, która doświadcza przemocy?		procentowo
a) Tak		55%
b) Nie		45%





Wykres 21. Świadomość postępowania z ofiarami przemocy.

Według dorosłych mieszkańców, to kobiety częściej wskazywane były jako ofiary przemocy w rodzinie. Takiej odpowiedzi udzieliło 46% respondentów. Według 19% płeć nie ma w tym przypadku znaczenia, ponieważ ofiarami przemocy są tak samo często kobiety, jak i mężczyźni. 3% badanych wskazało na mężczyzn, a pozostałe 32% nie potrafi powiązać płci z przemocą w rodzinie.

Kim według Pana/ Pani są ofiary przemocy w rodzinie ?		procentowo
a) Trochę częściej kobiety		46%
b) Równie często kobiety co mężczyźni		19%
c) Trochę częściej mężczyźni		3%
d) Trudno powiedzieć		32%



Wykres 22. Ofiary przemocy w rodzinie wg płci.

W kolejnym pytaniu ankietowani mieli za zadanie wskazać, jaki ich zdaniem, jest rodzaj przemocy najczęściej występujący w rodzinie. Badani wskazali, że według nich jest to przede wszystkim przemoc psychiczna – w ten sposób odpowiedziało 52% z nich. Na przemoc fizyczną wskazało 38% ankietowanych, natomiast przemoc ekonomiczną wybrało 6% badanych oraz seksualną – 4%.

Jaki rodzaj przemocy jest wg Pana/Pani najczęściej stosowany w rodzinie ?		procentowo
a) Fizyczny		38%
b) Psychiczny		52%
c) Ekonomiczny		6%
d) Seksualny		4%

Wykres 23. Rodzaje przemocy stosowane w rodzinie.



W części ankiety dotyczącej przemocy umieszczono kilka pytań dotyczących negatywnych zachowań wobec najmłodszych. Jeszcze do niedawna uważano, że strach przed rodzicami ułatwia wychowywanie dzieci. Obecnie pomimo ogólnej zmiany trendów, nadal można spotkać osoby, które myślą w ten sposób. Mieszkańcom Hrubieszowa zadane zostało pytanie, które pozwoliło poznać ich poglądy dotyczące tej właśnie kwestii.

Czy, Pana/Pani zdaniem, strach dziecka przed rodzicami ułatwia jego wychowanie ?		procentowo
a) Tak		11%
b) Nie		89%

Wykres 24. Strach jako metoda wychowawcza.



11% ankietyowanych podziela pogląd, jakoby strach dziecka przed rodzicami miał być pomocny, podczas jego wychowania. 89% badanych jest odmiennego zdania i uważa, że strach nie powinien być traktowany jako jedna z metod wychowawczych.

W kolejnym pytaniu okazało się, że 79% badanych nie uważa, aby surowe wychowywanie dzieci pomogło im w ich późniejszym życiu. Pozostałe 21% jest odmiennego zdania.

Czy, Pana/Pani zdaniem, surowe traktowanie hartuje dziecko i pozwala lepiej radzić sobie w życiu ?		procentowo
a) Tak		21%
b) Nie		79%

Wykres 25. Wpływ surowego traktowania dziecka na jego przyszłość.

Okazuje się, że większość mieszkańców Hrubieszowa nie tylko nie uważa strachu przed rodzicami oraz surowego traktowania jako odpowiednich metod wychowawczych ale również jest przeciwna stosowaniu kar fizycznych. **58% ankietyowanych uważa, że powinny być one zakazane przez prawo. Jednak aż 42% jest przeciwnych temu zakazowi.**

Czy, Pani/Pana zdaniem, stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem ?		procentowo
a) Tak		58%
b) Nie		42%

Wykres 26. Poglądy dotyczące stosowania kar fizycznych.

Pomimo, iż w poprzednich pytaniach mieszkańcy uznali, że nie popierają stosowania kar fizycznych, których stosowanie nadal powinno być prawnie zabronione, a surowe wychowanie wcale nie jest dobre dla dzieci, to jednak w pytaniu dotyczącym tego, czy stosowanie tego rodzaju kar jest dobrą metodą wychowawczą, 12% ankietowanych uznało, że tak, natomiast 12% stwierdziło, że od czasu do czasu można je stosować. 76% zdecydowanie się im sprzeciwia.

Czy, Pani/ Pana zdaniem stosowanie kar fizycznych jest dobrą metodą wychowawczą?		procentowo
a) Tak		12%
b) Nie		76%
c) Od czasu do czasu		12%

Wykres 27. Kara fizyczna jako metoda wychowawcza.

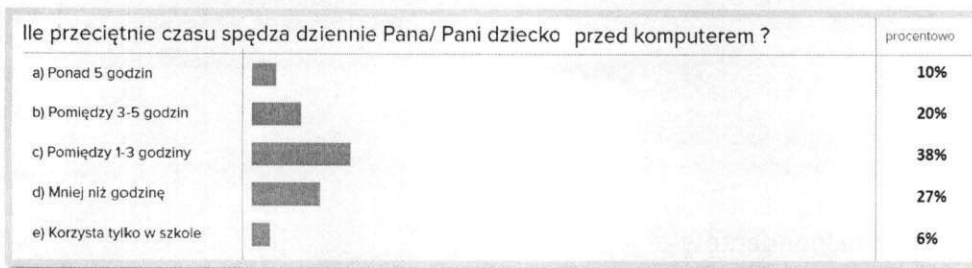
Odpowiedzi na kolejne pytanie dotyczące tego, czy badani mieszkańcy miasta znają przypadki bicia dzieci przez ich rodziców lub opiekunów również są mocno niepokojące, ponieważ aż 38% z nich udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Takie dane świadczą o tym, że **problem ten występuje na stosunkowo szeroką skalę i wymaga podjęcia niezbędnych działań w celu jego ograniczenia.**

Czy zna Pan/Pani przypadki bicia dzieci przez ich rodziców lub opiekunów ?		procentowo
a) Tak		38%
b) Nie		62%

Wykres 28. Przemoc wobec dzieci.

Stosowanie przemocy wobec dzieci jest niezwykle groźnym zjawiskiem. Ma bardzo negatywny wpływ na ich psychikę i poczucie bezpieczeństwa, które rodzina-dorośli powinni im zapewnić. Zjawisko to w ogóle nie powinno mieć miejsca. Tutaj jednak widzimy, iż pomimo powszechnego sprzeciwu, który był wcześniej deklarowany, jednak występuje ono często.

Dość duża część badanej próby w ogóle nie ma dzieci. Wśród pozostałych ankietowanych osób, jest 6% których dzieci korzysta z komputera jedynie w szkole. 20% badanych oświadczyło, że ich dziecko spędza przed komputerem od 3 do 5 godzin. 10% badanej próby uznało, że dziecko spędza codziennie ponad 5 godzin przed komputerem. Najczęściej dzieci spędzają przed nim mniej niż godzinę (27%) oraz od 1 do 3 godzin (38%).



Wykres 29. Czas spędzany przez dzieci przed komputerem.

B. Dzieci i młodzież

Podstawowym celem ankiety, która została przeprowadzona wśród uczniów z Hrubieszowa była analiza określonych problemów społecznych, do których należy:



- używanie przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze),
- zagrożenia płynące z użytkowania komputera i Internetu (cyberprzemoc),
- problemy związane z przemocą i agresją w środowisku szkolnym oraz domowym,
- relacje z rodzicami

W ramach diagnozy poddano badaniu młodzież uczącą się w placówkach oświatowych znajdujących się na terenie miasta:

Szkoła Podstawowa nr 1
Szkoła Podstawowa nr 2
Szkoła Podstawowa nr 3

Anonimowe ankiety wypełniło 268 uczniów.

Pierwsze pytanie, jakie zadano badanej młodzieży miało na celu lepsze scharakteryzowanie badanej populacji.

Jestem		procentowo
a) Chłopakiem		53%
b) Dziewczyną		47%

Wykres 30. Podział respondentów ze względu na płeć.

Z pytania o płeć wynika, iż ankietę wypełniło nieco więcej chłopców (53%) niż dziewcząt (47%). Jednak taka różnica nie powinna mieć znaczącego wpływu na otrzymane wyniki.

Problemem społecznym, który znalazł się w badaniu diagnozującym zagrożenia społeczne na terenie Hrubieszowa była kwestia przemocy szkolnej oraz domowej. Proces przemocy domowej i proces przemocy rówieśniczej to jest to samo zjawisko, ten sam proces z identycznymi mechanizmami wewnętrznymi i o podobnym przebiegu, chociaż nieco inne zachowania uczestników tego procesu będziemy obserwować w szkole, a inne w domu.

Przemoc to złożony i skomplikowany proces interakcji psychologicznych pomiędzy osobami, których funkcjonowanie bardziej określa nabyty w tym procesie zespół zachowań (tzw. role) niż ich indywidualne cechy. Proces ten, z natury długotrwały, jest czymś, czego w bezpośredniej obserwacji nie zauważamy. Obserwując jednak zachowania osób w nim uczestniczących i odnosząc te zachowania oraz powtarzające się wydarzenia do wiedzy o tym zjawisku, możemy stwierdzić, czy pojawiają się jego charakterystyczne cechy.

Warunki sprzyjające powstawaniu procesu przemocy:

- Gdy pewna ilość osób przebywa ze sobą przez dłuższy czas i jest niejako „skazana na siebie” oraz wtedy, gdy występuje wyodrębnienie tej grupy z szerszego otoczenia społecznego.
- Występują dysproporcje pomiędzy osobami lub grupami – pod jednym dachem przebywają więc osoby i grupy silniejsze, bardziej „wpływowe” oraz te słabsze, nieskore do agresji albo przestrzegające norm zachowania wykluczających agresję wobec innych osób.
- W relacjach pomiędzy jednostkami i grupami pojawia się dużo zachowań agresywnych, zarówno tych fizycznych, jak i werbalnych.
- Normy w grupie są „złe”, czyli wtedy, kiedy rzeczywiste normy grupowe dopuszczają i uznają za „normalne” używanie siły fizycznej i innych rodzajów przewagi wobec osób słabszych fizycznie i/lub mniej zaradnych psychicznie.

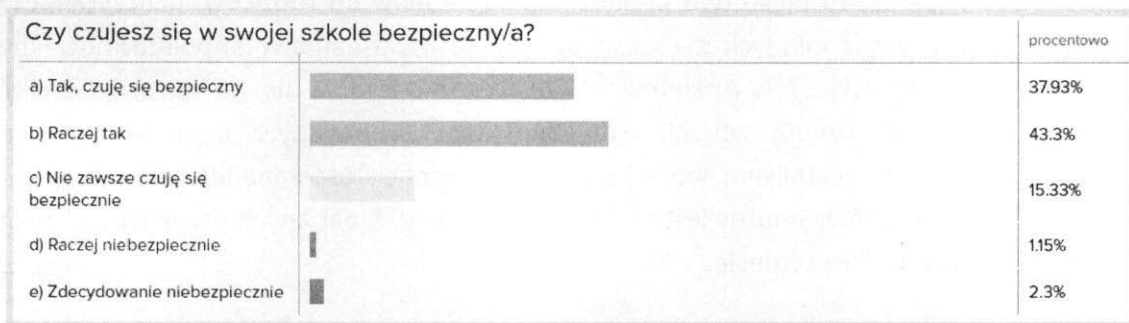
Zarówno rodzina, jak i klasa czy szkoła z natury rzeczy spełniają część tych warunków.

Przemoc, czy ta doświadczana w domu w relacjach z bliskimi, czy w środowisku rówieśniczym, to jeden z czynników w największym stopniu niszczących poczucie bezpieczeństwa i negatywnie wpływającym na samoocenę i rozwój młodego człowieka. Występowanie tego zjawiska oraz jego skala ma bardzo duże znaczenie dla kształtowania się osobowości młodych ludzi i może mieć negatywny wpływ na ich osiągnięcia życiowe. Dlatego też wszelkie sygnały o zachwianiu poczucia bezpieczeństwa, szczególnie w placówkach edukacyjno-wychowawczych powinny budzić czujność.

Zapytaliśmy ankietowanych, jak oceniają poczucie bezpieczeństwa w swoich szkołach.

Z przeprowadzonego badania wynika, iż uczniowie czują się w szkołach raczej bezpiecznie. Zdecydowanie bezpiecznie w szkole czuje się 38% badanych, zaś raczej bezpiecznie 43%. **Brak poczucia bezpieczeństwa deklaruje łącznie 18% ankietowanych uczniów**, wybierając odpowiedź, że nie zawsze czuje się bezpiecznie (15%), raczej niebezpiecznie (1%) lub zdecydowanie niebezpiecznie (2%).

Być może dla części ankietowanych szkoła jest zagrożeniem ze względu na możliwość otrzymania negatywnej oceny, jednak z pewnością wielu z nich obawia się rówieśników lub starszych uczniów tych szkół. Ze względu na istotność zagadnienia warto przyjrzeć się mu z odpowiednią troską i uwagą.



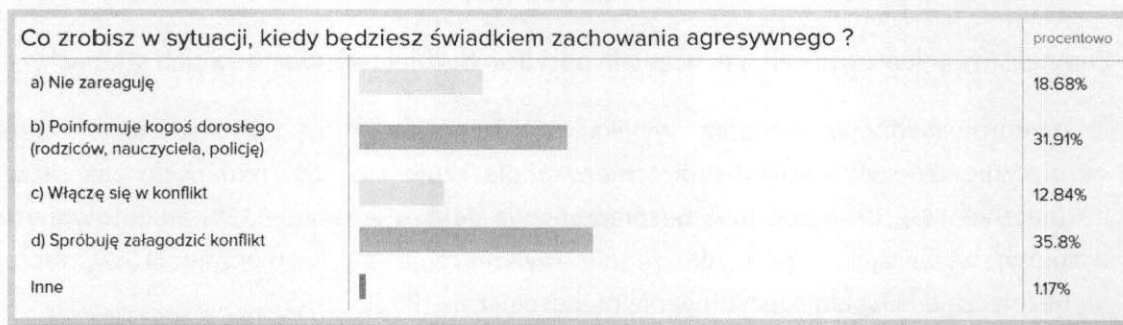
Wykres 31. Poczucie bezpieczeństwa w szkole.

Otrzymane wyniki mogą również świadczyć o tym, że istnieje **grupa uczniów prześladowanych, wyśmiewanych i szykanowanych przez innych**. Relatywnie do innych wyników w Polsce odsetek ten jest dosyć niski w Hrubieszowie.

Nauczyciele powinni zwrócić szczególną uwagę na relacje, jakie panują między uczniami w klasach oraz przyglądać się ich zachowaniu na przerwach. Dzieci prześladowane bardzo często wstydzą się tego, że są obiektem kpin i nie proszą nikogo o pomoc w rozwiązaniu tego problemu. Tłumią w sobie emocje i starają się same poradzić sobie z zaistniałą sytuacją. Tacy uczniowie często odczuwają strach przed

pójściem do szkoły i czują się w niej niekomfortowo. Ich zachowanie w szkole różni się od zachowania innych uczniów, dlatego nauczyciele powinni otoczyć takie dzieci szczególną troską i uwagą, aby pomóc im załagodzić sytuacje. Dodatkowo należy też rozmawiać z dziećmi i młodzieżą szkolną, by uczulić ich na odmienność innych ludzi i nauczyć bycia tolerancyjnym.






Zapytaliśmy ankietowanych, w jaki sposób zachowują się, będąc świadkiem przemocy, czy agresywnego zachowania.



Wykres 32. Reakcje na przemoc






Największa część badanych uczniów uznała, że w sytuacji, kiedy byliby świadkami agresywnych zachowań spróbują załagodzić konflikt. Takiej odpowiedzi udzieliło 36% badanych. Świadczy to niestety o braku zaufania uczniów do rodziców, nauczycieli czy policji. Znaczna część młodych mieszkańców Hrubieszowa najpewniej poinformowałiby jednak osobą dorosłą 32%. Ankietowani często też decydują się na to, aby włączyć się w konflikt. Taki rozwój sytuacji przewiduje aż 13% z badanych uczniów. Grozi to stanieniem się współuczestnikiem sytuacji, w której przemoc stosowana jest jako narzędzie rozwiązywania sporów. Smutny jest również fakt, że aż 19% badanych oświadczyło, iż nie zareagowałoby na taką sytuację.

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji w przypadku osobistego doświadczenia przemocy ze strony innych osób. Tutaj większość badanych zwróciłaby się o pomoc do rodziców – takiej odpowiedzi udzieliło aż 38% uczniów. Na kolejnym miejscu wskazywali oni nauczycieli, wychowawców czy pedagoga szkolnego – 28%. **Zdecydowana większość ankietowanych szukałaby więc pomocy u dorosłych.** Wśród rówieśników po wsparcie zwróciłoby się 17% badanych, 2% wskazuje na policję. Aż 13% młodzieży nie szukałoby pomocy w ogóle. Można przypuszczać, że ta ostatnia część chciałaby sprawę załatwić samemu bądź pozostawić ją nierozwiązaną. Niepokojącym może być jednak fakt, że to obszar potencjalnie ukrytej przemocy – nie rejestrowanej i wymykającej się obserwacji osób postronnych/ niezaangażowanych.

Do kogo byś się zwrócił/a, gdybyś doświadczył przemocy ?		procentowo
a) Rodziców		37.74%
b) Kolegi, koleżanki		16.73%
c) Nauczyciela/wychowawcy/pedagoga szkolnego		28.02%
d) Policji		1.56%
e) Nikogo		12.84%

Wykres 33. Gdzie szukać pomocy

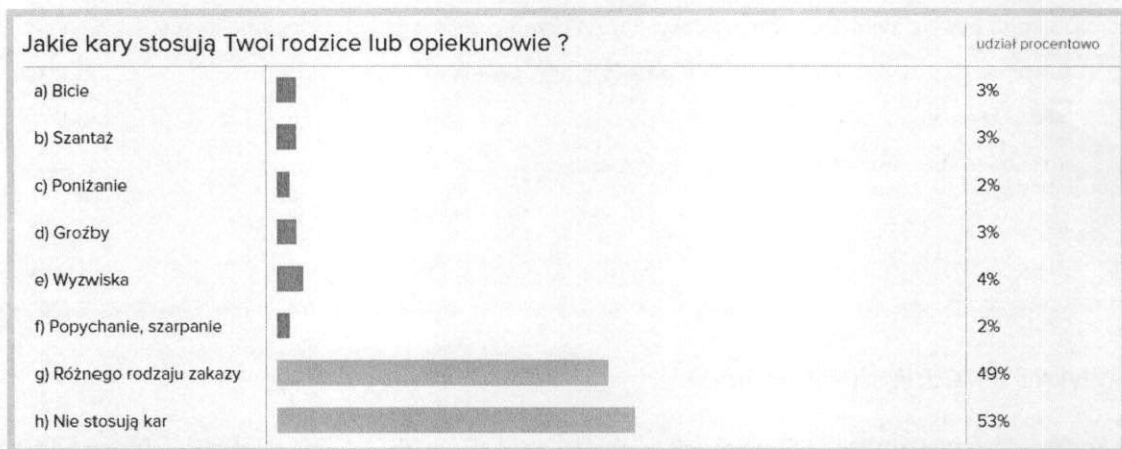
Zgodnie z uzyskanymi za pomocą ankiet danymi rodzice są osobami, które mogą poszczycić się największym zaufaniem młodych ludzi. Rodzina jest podstawową jednostką społeczną i więzy łączące jej członków powinny być trwałe, opierać się na poczuciu bezpieczeństwa i zaufaniu. Kolejne pytanie jakie zadane zostało ankietowanym dotyczyło ich relacji z rodzicami.

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami ?		procentowo
a) Bardzo dobre		60%
b) Raczej dobre		22%
c) Raz dobre, raz złe		15%
d) Raczej złe		2%
e) Bardzo złe		1%

Wykres 34. Relacje z rodzicami

Większość ankietowanych ocenia swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre, w ten sposób odpowiedziało 60% uczniów lub raczej dobre (22%). Jako raz dobre raz złe ocenia je 15% młodzieży, z kolei jako raczej złe relacje z rodzicami ocenił 2% ankietowanych uczniów.

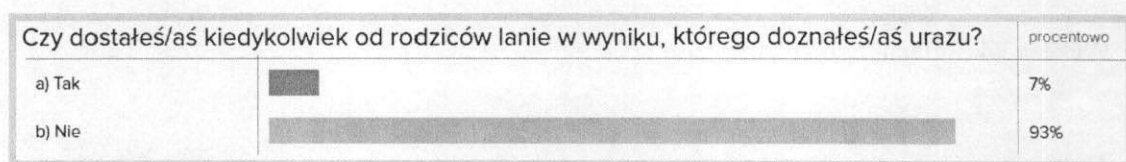
Następne pytanie dotyczyło środków dyscyplinujących, jakie rodzice stosują wobec młodzieży. Pytanie było wielokrotnego wyboru. Niemal wszystkie odpowiedzi wskazywały na różnego rodzaju zakazy jako formy kary, lub na ich brak w ogóle. Nie jest jednak jasne, czy ostatecznie wynika z szeroko pojętego liberalizmu w wychowaniu czy raczej różnic w pojęciu kary.



Wykres 35. Rodzaje kar

Niemniej jednak w przypadku przynajmniej 3% młodych mieszkańców Hrubieszowa stosowane jest bicie, 4% wyzwiska oraz 3% szantaże, a nawet u 2% poniżanie. 3% ankietowanych uczniów przyznało, że ich rodzice lub opiekunowie stosują groźby.

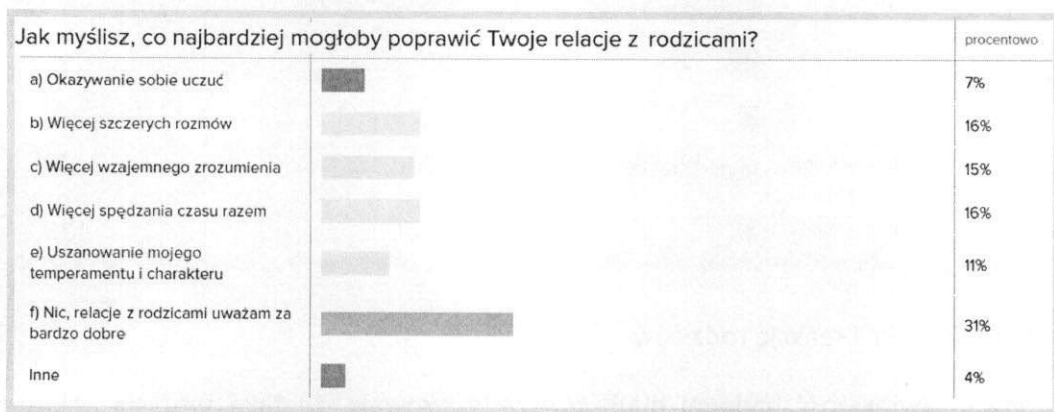
W dalszej części ankiety okazało się, że niektórym młodym mieszkańcom z Hrubieszowa zdarzyło się dostać lanie od rodziców bądź opiekunów w wyniku którego doznali oni pewnych urazów – 7%. Są to niepokojące dane, bo mimo, iż mogą dotyczyć niewielkiej liczby osób to każdy przypadek, w którym cierpi dziecko, zasługuje na uwagę i przede wszystkim pomoc ze strony innych dorosłych. Przemoc wobec dzieci nie powinna być nawet incydentalna.



Wykres 36. Urazy w wyniku stosowania kar

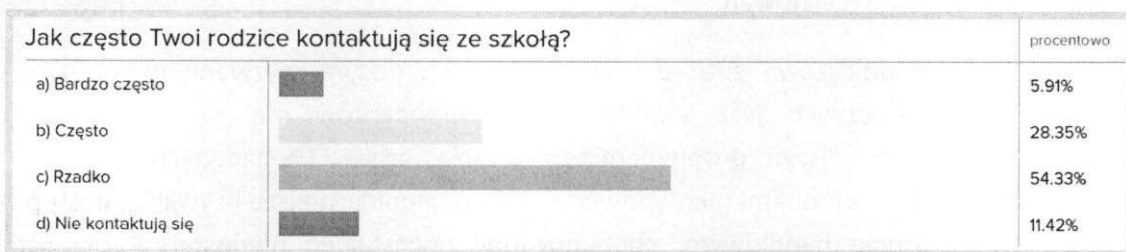
Ankietowani w kolejnym pytaniu mieli za zadanie wskazać sposoby, dzięki którym poprawiłyby się ich relacje z rodzicami. Jak można się było spodziewać (z uwagi na ilość respondentów, którzy określili te relacje jako „dobre”) 31% z badanej młodzieży uznało, iż stosunki pomiędzy nimi są na tyle dobre, że nie trzeba ich poprawiać i jest to jedna z najczęściej udzielanych odpowiedzi. Odpowiednio po 16% uczniów wskazuje, że relacje mogłyby się poprawić, gdyby mieli możliwość przeprowadzania z rodzicami szczerych rozmów oraz 15% gdyby w relacjach z nimi pojawiło się więcej wzajemnego zrozumienia. 11% ankietowanych stwierdziło, że oczekuje od rodziców uszanowania ich charakteru i temperamentu, i to właśnie to wpłynęłoby korzystnie na ich relacje z rodzicami. 16% uznało, iż oczekuje od rodziców tego, iż będą spędzać z nimi

więcej czasu. 7% uczniów uznało, że relacje z rodzicami uległyby poprawie w momencie, kiedy zaczęliby oni okazywać im więcej uczuć.



Wykres 37. Obszary poprawy relacji z rodzicami

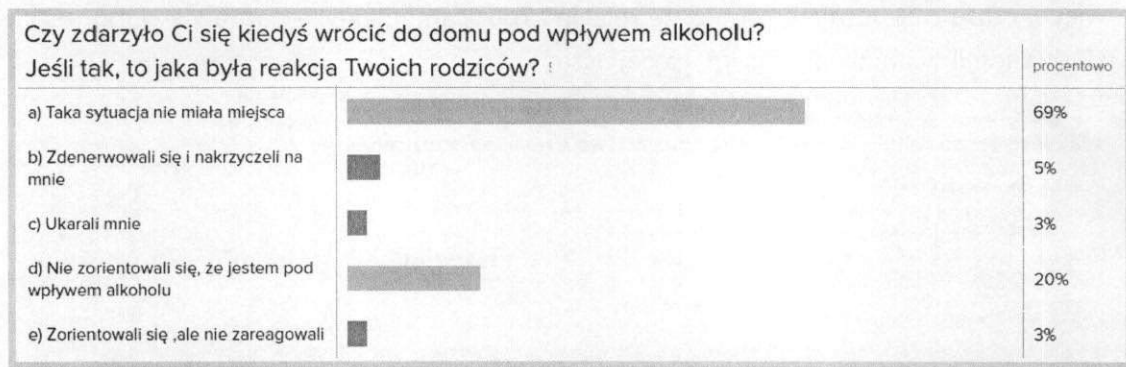
Młodzi ludzie spędzają w szkole bardzo dużo czasu. W pewnym sensie staje się ona ich drugim domem. We wzajemnych relacjach z rówieśnikami uczą się prawidłowych zachowań społecznych, a nauczyciele oprócz wiedzy wpajają im także zasady, jakimi powinni się kierować. Pełnią rolę wychowawcy, czasem na równi z rodzicem. Dlatego właśnie kontakty rodziców z instytucją wychowawczą, jaką jest szkoła, są takie ważne. Ich częstotliwość według uczniów ukazuje poniższy wykres.



Wykres 38. Kontakt rodziców ze szkołą

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, iż **rodzice młodzieży uczącej się w szkołach w Hrubieszowie kontaktują się ze szkołą raczej rzadko**. Taką odpowiedź uzyskaliśmy od 54% z nich. Odpowiedź „często” wskazało 28%, natomiast 12% młodzieży uznało, że ich rodzice nie kontaktują się ze szkołą w ogóle. 6% uczniów stwierdziło, że rodzice kontaktują się ze szkołą bardzo często.

Otrzymane wyniki pozwalają przypuszczać, że w obszarze tym można szukać pewnych powodów do niepokoju. **Kłopoty w kontaktach między szkołą a domem powinny być przyczyną bliższego zainteresowania nauczycieli.**



Wykres 39. Alkohol i reakcje rodziców

Zdecydowana większość badanej młodzieży zadeklarowała, że taka sytuacja, w której pojawili by się w domu w stanie upojenia alkoholowego, nie miała miejsca. **Niepokojący jednak może być znaczny odsetek rodziców/opiekunów, którzy nie zorientowali się, iż ich dzieci znajdują się pod wpływem alkoholu (20%) lub nie podjęli reakcji (3%).**

Stan upojenia alkoholowego jest bardzo łatwy do rozpoznania i ciężko nie zauważyć jego symptomów. To, że zostały one zignorowane bądź niezauważone, może wskazywać na brak wystarczającej pieczy rodzicielskiej lub niepewność w zakresie kompetencji wychowawczych. Inna ewentualność to znaczne przyzwolenie społeczne na nadużywanie alkoholu przez nieletnich, wskazujące na brak wystarczającej świadomości konsekwencji takich zachowań.

Na obszarze Hrubieszowa zdecydowanie najpoważniejszym wyzwaniem w obszarze problemów społecznych jest alkohol. 51% respondentów ma za sobą inicjację alkoholową. Nie mniejszym problemem są papierosy, gdzie 31% badanych ma za sobą pierwszy kontakt z wyrobami nikotynowymi. Obie najpopularniejsze używki są dostępne w legalnym obrocie handlowym, choć powinny pozostawać niedostępne dla osób nieletnich.

Skoro tyle z badanych osób próbowało już alkoholu i papierosów wydaje się, że dostęp do nich nie jest dla nich specjalnym utrudnieniem. Dlatego też zapytaliśmy młodzież, czy ich zdaniem łatwo jest kupić poszczególne używki.

	Według Ciebie, jak trudno, osobie niepełnoletniej z Twojego otoczenia, jest zakupić alkohol / papierosy / narkotyki?						
	Bardzo trudno	Raczej trudno, nie warto się wysilać	Łatwo, właściwie każdy może kupić	Raczej trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to łatwo	Raczej łatwo, nie wymaga to szczególnej znajomości	Nie wiem	Odpowiedzi
Alkohol	25 (10%)	19 (8%)	33 (13%)	48 (20%)	62 (25%)	59 (24%)	246
Papierosy	15 (6%)	22 (9%)	56 (23%)	34 (14%)	64 (27%)	50 (21%)	241
Narkotyki	46 (19%)	34 (14%)	10 (4%)	32 (13%)	21 (9%)	98 (41%)	241

Wykres 40. Dostępność różnych używek dla młodzieży

Zgodnie z opiniami badanej młodzieży w Hrubieszowie najłatwiej kupić papierosy – sumując odpowiedzi łatwo i raczej łatwo uzyskujemy informację, że dla 50% zakupy takie nie stanowią potencjalnie większego problemu, gdy zaś uzupełnimy tę wartość o osoby uznające, że mając odpowiednie „znajomości” również można się w papierosy zaopatrzyć okazuje się, że zakup papierosów jest możliwy dla 64% tych, którzy wzięli udział w badaniu.

Zakup alkoholu jest dla młodzieży nieco trudniejszy – nieco ponad 38% uznaje, że nie powinno mieć z tym problemu, dodatkowe 20% w przypadku chęci zakupu musiałoby się odwołać do odpowiednich znajomości. Są to wyniki bardzo niepokojące, każące bliżej przyjrzeć się przestrzeganiu procedur sprzedaży w punktach, gdzie alkohol i papierosy są dostępne.

Warto zwrócić uwagę, że pomimo braku jakiegokolwiek legalnej dostępności oraz znacząco mniejszego zainteresowania, nadal spora część ankietowanej młodzieży uważa, że zakup narkotyków jest dosyć łatwy – 14%. 14% badanych uważa, że jest na tyle trudny, że nie warto się wysilać, a 19%, że bardzo trudno.

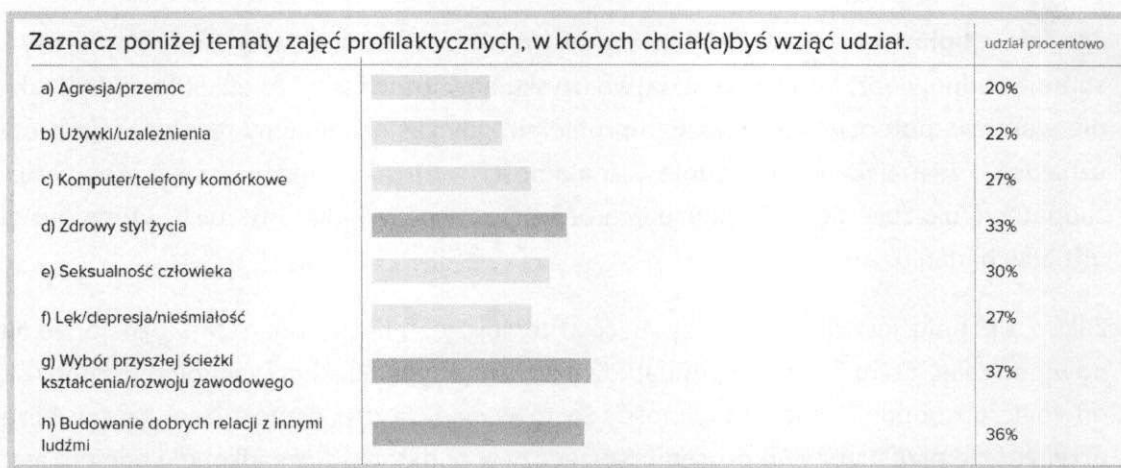
Ograniczanie dostępności (podaży) to jednak tylko jeden z czynników jakie mogą przyczynić się do ograniczenia problemów społecznych. Kolejnym jest ograniczanie popytu. Dlatego też zapytaliśmy o udział w zajęciach profilaktycznych, prowadzące je osoby oraz zadowolenie z udziału w tych zajęciach.

Czy brałeś/aś kiedyś udział w zajęciach profilaktycznych dotyczących:	Tak	Nie
a) agresji/przemocy	170 (70%)	73 (30%)
b) używek/uzależnień (np. papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze itp.)	173 (72%)	67 (28%)
c) zagrożeń korzystania z komputera (np. cyberprzemoc, pornografia)	172 (71%)	69 (29%)
d) zdrowego stylu życia	167 (70%)	70 (30%)
e) wyboru przyszłej ścieżki kształcenia/rozwoju zawodowego	132 (55%)	107 (45%)
f) w innych	131 (56%)	102 (44%)

Wykres 41. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych

Z odpowiedzi można wnioskować, że **znaczna część uczniów uczestniczyła w zajęciach profilaktycznych – najwięcej w obszarze zdrowego stylu życia (70% uczniów) oraz obszarze zagrożeń wynikających z korzystania z komputera (71%). 72% uczniów uczestniczyło w zajęciach z zakresu używek i uzależnień. Często zajęcia te**

dotyczyły agresji i przemocy - uczestnictwo w nich deklarowało 70% badanych, oraz rozwoju zawodowego/ wyboru ścieżki kształcenia – 55%.



Wykres 42. Preferencje tematyczne dotyczące przyszłych działań profilaktycznych

Jako najbardziej oczekiwane tematy w pytaniu wielokrotnego wyboru, uczniowie uznali: wybór przyszłej ścieżki kształcenia i rozwoju zawodowego (37%), zdrowego stylu życia (33%), budowania dobrych relacji z innymi ludźmi (36%) i seksualności człowieka (30%). Są to więc tematy, które poruszają bieżące problemy, z jakimi w życiu mierzą się młodzi ludzie.

Zainteresowania uczniów wydają się być świadome i właściwie ukierunkowane. Najmniej uczniów było zainteresowanych zajęciami z zakresu używek, agresji i przemocy. Może to być wynikiem przesytu tymi tematami.

C. Podsumowanie i wnioski

W badaniu diagnozującym przeprowadzonym wśród dorosłych mieszkańców miasta Hrubieszów wyróżnić można główne problemy, które pojawiają się w odpowiedziach osób objętych badaniem. Na podstawie uzyskanych danych oraz ich analizy można wyróżnić najważniejsze kwestie, które wymagają uwagi ze strony władz samorządowych:

- Za zdecydowanie najpoważniejsze problemy społeczne mieszkańcy uznali bezrobocie, alkoholizm, ubóstwo społeczeństwa oraz zanieczyszczenie środowiska. Alkoholizm i bezrobocie są problemem nie tylko dla ludzi bezpośrednio nimi dotkniętych, ale też dla ich najbliższego otoczenia.
- Kryzys rodziny to dzisiaj bardzo powszechne i negatywne zjawisko społeczne. Jest wieloaspektowe, wiąże się ze sferami ekonomicznymi, społecznymi, kulturowymi i psychologicznymi. 27% ankieterów zauważyło, że problem jest poważny lub

bardzo poważny na terenie miasta. 36%, że umiarkowany. Zaledwie 9% twierdzi, że nie występuje.

- W przypadku trudnej sytuacji życiowej badani najchętniej zwróciliby się o pomoc do MOPS (43%).
- Większość mieszkańców (48%) zauważa, że spożycie alkoholu w ostatnich 10 latach na terenie gminy pozostaje bez zmian, jednak aż 39% uważa, że wzrosło. Biorąc pod uwagę fakt, iż uważają oni alkoholizm za jeden z najpoważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy można uznać, iż oczekują oni od władz lokalnych podjęcia działań zmierzających do rozwiązania tego problemu.
- Aż 36% grupy badawczej zna osobę, która doświadcza przemocy fizycznej lub psychicznej. Bardzo podobny wynik został otrzymany w odpowiedzi na pytanie dotyczące rodzin. 43% badanych stwierdziło bowiem, że zna rodziny w których dochodzi do różnych form przemocy. Projektowanie działań profilaktycznych w tym zakresie zdaje się być konieczne dla miasta w najbliższym czasie.
- Pomimo wielu kampanii wciąż zdarzają się osoby, które wierzą, że kary fizyczne od czasu do czasu są dobre dla wychowania dziecka. Ponadto aż 38% ankietowanych przyznaje, że zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców lub opiekunów.
- Należy także zwiększyć liczbę działań mających na celu promowanie zdrowego trybu życia oraz aktywnego spędzania wolnego czasu. Bardzo duża liczba mieszkańców jest zdania, że to właśnie brak możliwości spędzania czasu w inny sposób jest przyczyną sięgania po alkohol.
- Uświadamiać powinno się również osoby, których problem uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz zjawisko przemocy bezpośrednio nie dotyczy, aby wiedziały w jaki sposób reagować na ludzi zmagających się z uzależnieniem czy przemocą oraz jak im pomagać.
- Profilaktyka powinna kształtować odpowiednie postawy społeczne oraz rozwijać umiejętności empatyczne oraz poczucie odpowiedzialności nie tylko za siebie, ale również za innych. Szczególnie przemoc wobec dzieci wymaga edukacji mieszkańców.
- Wszystkie działania profilaktyczne, które realizowane są na terenie gminy powinny być kontrolowane pod względem efektów, jakie przynoszą, aby móc na bieżąco dokonywać korekty tych oddziaływań, które nie przynoszą oczekiwanych skutków.

Młodzi mieszkańcy Hrubieszowa postrzegają problemy przed jakimi stoi lokalna społeczność w następujący sposób:

- Problem przemocy jest obecny nie tylko w świecie wirtualnym. Pewna część uczniów deklaruje brak poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jednak 38% badanych czuje się w niej zdecydowanie bezpiecznie. 19% z nich wskazuje, że przemoc w ich szkołach to niemal codzienność, a 14% przyznało, że zostało w szkole pobite. Wskazuje to na istnienie problemu. Z przeprowadzonej ankiety wynika, iż zajęcia profilaktyczne w tej dziedzinie prowadzone są często, jednak nie przynoszą oczekiwanych skutków. Warto zastanowić się nad innymi metodami zapewnienia uczniom bezpieczeństwa i spokoju w szkołach. Dodatkowy niepokój wzbudza brak zaufania, jakim badana młodzież darzy dorosłych, w tym nauczycieli, o czym świadczy fakt, że w przypadku zaobserwowania negatywnych, agresywnych zachowań, spory odsetek nie zwróciłby się właśnie do nich.
- Relacje w domu badani określają zazwyczaj jako bardzo dobre, większa część rodziców badanych uczniów radzi sobie z wychowaniem dzieci bez uciekania się do stosowania kar. Niemal połowa rodziców ogranicza się do różnego rodzaju zakazów.
- Ofiarami przemocy fizycznej pada w domu około 7% młodych ludzi. Pomimo wielu kampanii społecznych przemoc wobec dzieci wciąż istnieje.
- Deficyt w kontaktach z rodzicami w 16% dotyczył możliwości przeprowadzania szczerych rozmów, spędzania czasu razem oraz więcej wzajemnego zrozumienia.
- Na podstawie dokonanej diagnozy należałoby także wdrożyć do szkół zajęcia dodatkowe, na które wskazuje młodzież, a które są zgodne z jej zainteresowaniami. Odwrócenie uwagi od substancji psychoaktywnych i promowanie zdrowego stylu życia z pewnością są częścią profilaktyki.
- Konieczne jest prowadzenie wśród rodziców i dorosłych mieszkańców gminy akcji przeciwko stosowaniu przemocy wobec dzieci. Ponieważ problem ten na terenie gminy występuje, powinno się również uczyć na niego nauczycieli, którzy w momencie, kiedy mają podejrzenia, że w stosunku do uczniów może być stosowana przemoc, powinni w odpowiedni sposób reagować.

4. Kierunki i cele programu

A. Zasady działania Programu.

- Wzajemna współpraca instytucji powołanych do pracy z rodzinami w zakresie udzielania pomocy i wsparcia rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem tych, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze.
- Uwzględnianie potrzeb dzieci w podejmowanych działaniach.

- Jawność i poszanowanie godności osób szukających wsparcia w instytucjach.

B. Beneficjenci

Wszystkie cele i działania scharakteryzowane w programie mają służyć poprawie sytuacji rodzin.

Program kierowany jest do:

- rodzin z dziećmi zamieszkujących na terenie miasta Hrubieszów, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które borykają się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej;
- rodzin, którym Sąd ograniczył prawa rodzicielskie lub które postanowieniem Sądu zostały pozbawione praw rodzicielskich.

C. Cel główny.

Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin wspomagającego prawidłowe funkcjonowanie rodziny, z uwzględnieniem potrzeb rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

D. Cele strategiczne, adresaci, cele operacyjne, działania, realizatorzy, wskaźniki.

Cel strategiczny 1:

- Kultywowanie wartości rodzinnych oraz inicjowanie lokalnych form wsparcia.

Zakładane rezultaty celu strategicznego 1:

Wpływanie na rodzinę, promowanie jej prawidłowych wzorców oraz organizowanie atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu powinno przyczynić się do marginalizacji obszarów wykluczenia społecznego oraz zmniejszenia oddziaływania negatywnych wzorców środowiska rodzinnego na młodych odbiorców. Inwestowanie w rozwój

zainteresowań dzieci i młodzieży wpłynie na wybór społecznie akceptowanych form pożytkowania wolnego czasu w przyszłości. Różnorodne inicjatywy środowiskowe podejmowane w lokalnych społecznościach, jak również te, które organizowane są w mieście mają zachęcać do wspólnego spędzania czasu z bliskimi i integracji międzypokoleniowej.

Działania do realizacji celu strategicznego 1.

- Promowanie oferty placówek wsparcia dziennego. (Zadanie stałe)
- Organizacja wielorakich form integracji rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń inicjowanych w społecznościach lokalnych. (Zadanie stałe, realizowane corocznie, organizacja pierwszej do 15.06.2018).
- Działalność edukacyjno-informacyjna na rzecz rodziny. (Zadanie stałe)

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 1.

- Liczba i rodzaj działań lokalnych skierowanych do rodzin.
- Liczba dzieci i młodzieży korzystających z placówek wsparcia dziennego.
- Liczba i rodzaj działań promujących formy wsparcia oferowane rodzinie.

Cel strategiczny 2:

- Doskonalenie systemu wsparcia rodziny.

Zakładane rezultaty celu strategicznego 2:

Rodziny objęte wsparciem otrzymają kompleksową pomoc, która ma wpłynąć na zmniejszenie lub wyeliminowanie obszarów ich dysfunkcji. Wzmocnieniu ulegną kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców, co w konsekwencji może zapobiec sytuacji objęcia dzieci opieką i wychowaniem poza rodziną. W przypadku dzieci pozostających w pieczy zastępczej, wsparcie rodzin, które może umożliwić im powrót do rodziny biologicznej.

Działania do realizacji celu strategicznego 2.

- Rozwijanie systemu asystentury rodzinnej. (Zadanie stałe)
- Ułatwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego. (Zadanie stałe)
- Rozwijanie systemu wsparcia rodzin poprzez promowanie usług rodzin wspierających. (Zadanie stałe, organizacja pierwszej promocji do 15.06.2018)

- Szkolenia i inne formy pracy grupowej zwiększające umiejętności wychowawcze opiekunów. (Zadanie stałe, organizacja pierwszej promocji do 15.09.2018)
- Pomoc w przezwyciężaniu marginalizacji społecznej rodzin i innych obszarów wykluczenia poprzez włączanie ich w projekty i programy ze szczególnym uwzględnieniem tych finansowanych ze środków zewnętrznych. (Zadanie stałe, włączenie w pierwszy projekt/program do 15.06.2018)

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 2.

- Liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny.
- Liczba rodzin, w których zakończono realizację usługi asystenta rodziny, ze wskazaniem na zrealizowanie stawianych w planie pomocy celów.
- Liczba postanowień sądu w sprawie zmiany zarządzeń odnośnie dzieci poprzez ich powrót do rodziny objętej pomocą asystenta.
- Liczba postanowień sądu w sprawie uchylenia nadzoru kuratora w rodzinach objętych pomocą asystenta.
- Liczba interdyscyplinarnych działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.
- Liczba osób/rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego.
- Liczba działań podjętych na rzecz rozpowszechnienia idei rodzin wspierających.
- Liczba rodzin wspierających.
- Liczba warsztatów lub innych form pracy grupowej zwiększających kompetencje wychowawcze.
- Liczba rodzin uczestniczących w projektach i programach, zwłaszcza współfinansowanych ze środków zewnętrznych, oferujących dodatkowe formy pomocy.

Cel strategiczny 3:

- Rozwijanie technik pracy z rodziną.

Zakładane rezultaty celu strategicznego 3:

Efektem powinno być rozwijanie i zacieśnianie współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi na rzecz rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w celu zmniejszenia ryzyka powielania działań. Poprzez wsparcie merytoryczne (superwizje i inne formy doskonalenia zawodowego) udzielone specjalistom zajmującym się pomocą rodzinie nastąpi wzrost ich kompetencji zawodowych, co z kolei przyczyni się do zwiększenia efektywności działań w obszarze wspierania rodziny.

Działania do realizacji celu strategicznego 3.

- Doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej pomiędzy różnymi podmiotami zajmującymi się rodziną. (Zadanie stałe)
- Zapewnianie dostępu do superwizji specjalistycznych oraz realizowanie różnorodnych form doskonalenia zawodowego dla kadry pracującej z rodzinami. (Zadanie stałe, organizacja pierwszej superwizji do 15.10.2018)
- Zapoznavanie się z metodami pracy i doświadczeniami stosowanymi w innych ośrodkach w obszarze wspierania rodziny. (Zadanie stałe, organizacja pierwszego spotkania współdzielenia wiedzy do 15.8.2018)

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 3.

- Liczba spotkań z udziałem przedstawicieli różnych instytucji działających na rzecz rodzin.
- Liczba szkoleń dla osób zajmujących się pomocą rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem form doskonalenia zawodowego asystentów rodziny.
- Liczba osób objętych szkoleniami i innymi formami doskonalenia zawodowego.
- Liczba superwizji specjalistycznych (grupowych i indywidualnych).
- Liczba osób objętych superwizją specjalistyczną (grupową i indywidualną).
- Liczba wyjazdów studyjnych, spotkań umożliwiających zapoznavanie się z rozwiązaniami stosowanymi w innych ośrodkach pomocy społecznej lub innych placówkach działających na rzecz rodzin.

Cel strategiczny 4:

- Wspieranie funkcjonowania rodziny w sferze socjalno-bytowej.

Zakładane rezultaty celu strategicznego 4:

Rodziny mające trudności w zaspokajaniu potrzeb finansowych będą monitorowane przez pracowników socjalnych w zakresie przyznawania świadczeń na warunkach określonych ustawą o pomocy społecznej. Zakłada się, że kompleksowa diagnoza sytuacji rodzin doprowadzi do sytuacji, w której rodziny mające uprawnienia do korzystania z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami będą z nich korzystały. Ponadto rodziny będą miały wiedzę na temat dostępnych form pomocy i ulg oraz będą z nich korzystały. Rodziny zagrożone utratą mieszkania będą motywowane do korzystania z dodatku mieszkaniowego oraz dodatku energetycznego. Rodziny znajdujące się w sytuacji kryzysowej będą miały zapewnioną pomoc w postaci schronienia, konsultacji interwencyjnych i innych form pomocy świadczonych w ośrodkach wsparcia, interwencji kryzysowej i innych placówkach interwencyjnych. Wszystkie te działania mają przyczynić się do podniesienia bezpieczeństwa bytowego i socjalnego rodzin.

Działania do realizacji celu strategicznego 4.

- Zapewnienie pomocy finansowej dla rodzin zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. (Zadanie stałe)
- Zapewnienie pomocy finansowej dla rodzin zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych. (Zadanie stałe)
- Kontynuowanie oferty dożywiania poprzez realizowanie programów żywnościowych. (Zadanie stałe)
- Zapobieganie utracie mieszkania poprzez pomoc w postaci dodatków mieszkaniowych, dodatku energetycznego. (Zadanie stałe)
- Zapewnienie pomocy w formie ośrodków wsparcia, ośrodków interwencji kryzysowej oraz innych placówek wsparcia dla rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji. (Zadanie stałe)

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 4.

- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych.
- Liczba rodzin korzystających z „Karty Dużej Rodziny”.
- Liczba rodzin, którym przysługuje dodatek z tytułu wielodzietności.
- Liczba rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych.
- Liczba rodzin korzystających z dodatku energetycznego.
- Liczba dzieci objętych dożywianiem.
- Liczba rodzin/osób przebywających w ośrodkach wsparcia, ośrodkach interwencji kryzysowej oraz innych placówkach oferujących schronienie.

E. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe.**Zakładane rezultaty Programu:**

- 1) poprawa funkcjonowania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi;
- 2) reintegracja rodzin naturalnych poprzez powrót dzieci do naturalnego środowiska;
- 3) rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie;
- 4) realizacja działań o charakterze środowiskowym.

Realizacja i finansowanie Programu.

Koordynowanie, organizowanie oraz inicjowanie Programu należy do zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie, który odpowiedzialny jest za jego realizację przy współpracy z lokalnym samorządem, instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami zajmującymi się sprawami rodziny.

Sprawozdanie z realizacji Projektu przedstawione będzie corocznie Radzie Miejskiej w Hrubieszowie, jako integralny element sprawozdania z działalności ośrodka.

Źródłem finansowania zadań ujętych w Programie są środki własne Gminy przeznaczone na realizację działań na rzecz wsparcia rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł – dotacji, grantów projektowych i innych. Zgodnie z zapisami ustawy jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 50 % wydatków przeznaczonych na realizację zadania.

Monitorowanie i ewaluacja Programu z założenia ma służyć sprawdzeniu czy zakładane rezultaty i planowane działania zostały zrealizowane. Program ma charakter otwarty i będzie w miarę potrzeb oraz w miarę posiadanych możliwości aktualizowany. Dane statystyczne pozyskiwane podczas realizacji Programu będą analizowane i posłużą sprawdzaniu efektywności podejmowanych działań i wprowadzaniu uzasadnionych zmian w celu podniesienia ich skuteczności i efektywności.